Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
...АДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

№ 245 (17368) | 1986 оной октябриин 24, пятница | Сэн 3 мүн.

Бухы оронуудай арадууд! Үхэлэй аюулта буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээлгэдэ эсэргүүгээр, ядерна туршалгануудые болюулхын түлөө, ядерна зэбсэг бүрин хүсэдөөр усадхахын түлөө эрид шууд тэмсэгты!

Замбуулинай дайдада буу зэбсэг гаргалгүй зайсуулан сарая!

(КПСС-эй ЦК-гай Уряалнуудһаа).

...С-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой совет телевиденеэр хэлэһэн үгэ

римтаһуудые зэргэсүүлэн сасуулалгаһаа саашаа гараһан байгаа.

Мүнөө орёо хурсаар табигдажа байһан асуудалнуудые, тусхайлбал, аюулгүй байдалай, ядерна зэбсэг хуряалгын, буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээлгые зайсуулан саралгын, хүн түрэлтэнэй урда нээгдэһэн эрга боломжонуудые шэнээр ойлголгын асуудалнуудые шиидхэхэ шэнэ хараа түсэбүүд энэ үндэрһөө элеэр харагдана.

Уулзалгын дүнгүүд тухай үгэ буляалдаата хөөрэлдөөнүүд мүнөө дэлхэй дээрэ һаял үргэнөөр эхилжэ байна гэжэ хэлэжэ болоно. Тэрэ саашадаа улам үргэдэхэ байха гэжэ һананаб, этигэн найданаб. Рейкьявигтахи уулзалга дээрэ нээгдэһэн арга боломжонуудые бэелүүлхэ талаар шэглүүлэгдэһэн арадуудай, политическэ болон ниитын бүлэгөөрхидэй хамтын хүсэлэл оролдолгонууд ургаха байха гэжэ һананабди.

Тэдэниие шиидхэлгэһээ хүн түрэлтэнэй хуби заяанай дулдыдаха ёһотой шухалын шухала асуудалнуудые шиидхэхэ харгы зам тэндэ тодорхойлогдоһон байгаа.

Зүгөөр Рейкьявигһаа хойшо үнгэрһэн саг ондоо юумэ харуулба.

Дай жүрөөдэлгэтэй, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгаһаа ашаг олзо абалгатай холбоотой бүлэгөөрхид ехээр айһан тээлмэрдэһэн байна. Тэдэнэр шэнэ оршон байдалые бухы хүсөөрөө буруу һүргэхые оролдожо, ажал ябуулганууддаа залан шэглүүлээд, хүнүүдэй ухаан бодол төөрюулхые али болохоор оролдоно. Дэлхэйн олониитын һанал бодолые хиналтадаа абажа, амгалан, тайбан байдал хангаха талаар шэглүүлэгдэһэн һанал бодол бууруулхые, энэ шиидхэхы түүхэтэ үе сагта тодорхой хараа шэглэл баримталхадань, правительствануулта һаад тойбо ушаруулхые хүсэжэ байнхай.

Политическэ засаг захиргаан, экономическа эрхэ нүхэсэлнүүд, мэдээсэлэй хүсэтэ хэрэгсэлнүүд эдэ бүлэгөөрхидэй мэдэлдэ үгтэнэ. Тэдэнэй хүсые хэтэрмэ үлүүгээр сэгнэжэ болохогүй, гэбэшье хүсыень сэгнэнгүй байжа мүн лэ болохогүй. Хүндэ хүшэр тэмсэлэй болохо байһаниинь бухы юумэнһээ элеэр харагдана.

Шахардуу шанга байдалые һуларуулха, буу зэбсэгүүдые хуряаха дурагүйшүүлэй дунда шэнэ хүсэнүүд нэмээгдэжэ эхилээ, Рейкьявигта захалһан үйлэ хэрэгэй эхин шатадаа бууруулагдахынь тула бэрхэшээл түбэг ушаруулхын тула галзуу дошхон хүсэлэл оролдолгонуудые гаргана.

Исландида болоһон уулзалгаһаа уламжалан табигдаһан орёо хурса асуудалнуудта иимэ эрхэ байдалда тэхэрин бусаха шухала гэжэ тоолоноб.

Уулзалгын һүүлээр час тухай сагай үнгэрһэн хойно минии найруулан тодорхойлһон манай хараа бодол хубилаагүй байһаар. Урда тээнь үгэһэн сэгнэлтэнүүдээ батадхахын тула энээн тухай үшөө дахин хэлэхэ шухала гэжэ тоолоноб.

Һүүлэй үедэ хэлэгдэһэн худал хуурмаг элдэб эсын үгэнүүдтэ, ябуулганууддта танай анхарал хандуулхын тула энээниие хэлэхэ ёһотой байнаб. Энэнь ушар байдалые ойлгожо ядаһанһаа, тээлмэрдэһэнһээ болоно юм гү, али юрын хүнүүдые хуурагжа мэхэлхэ талаар эртээнһээ зорюута бодомжологдоһон ябуулга гээшэ гү?

Уулзалгын урда тээ табигдаһан зорилгонуудые элдэб янзаар, ондо ондоогоор ойлгуулхые оролдоно. Түрүүшээр Рейкьявигые хараалай муухайгаар хараажа байһан аад, уданшьегүй дары түргөөр эбтэй зэтэйгээр һайшаан магтажа захалаа.

Өөһэдтэнь хабаагүй дурадхалнуудые бидэ оруулбабди гэһэн үймөө хүлгөөтэй ябуулга эхилбэ.

Рейкьявигта буруушаан шүүмжэлэгдэһэн СОИ гэдэгые хамгаалгада гол хүсэнүүд хаягдаа. Юрэдөөл, мүнөө Вашингтон хүлгөөтэй болоод байһаар.

Энэ юун бэ — Рейкьявигтахи уулзалгын амжалтада түшэглэһэн һунгалтын урда тээхи наадан гээшэ гү? Али саашанхи жэлнүүдтэ бэелүүлэгдэхэ ой ухаанда орошогүй политика юм гү?

Энэ шухала зүйл гүнзэгы наринаар шэнжэлэгдэхэ зэргэтэй.

Уулзалгын үрэ дүнгүүдые зүбшэн хэлсэлгые зарим политическэ хүсэнүүдэй хайшань, ямар шэглэлтэйгээр ябуулха хүсэлэнтэй байһаниинь манда анхарагдаһан байна.

Иимэ компаниин гол зүйлнүүд тухай хэлэмээр байна. Тус уулзалгада бэлэдхэлгүйгөөр хүрэжэ ерэһэн США-гай захиргаанай бүтэмжэгүй ахир һанал бодолые сагааруулха гэжэ оролдоо. Энэ захиргаан залхуутай болоһон хуушан үгэнүүдээл дабтаһаар зандаа байгаа гэжэ би үшөө дахин хэлэхэ байнаб. Харин тиигээд яахыншье аргагүй боложо, эли тодо харюунуудые үгэхыень ушар байдалай эрихэдэ, тэдэ уулзалгын шухала асуудалнуудаар үгээ ойлголсолгоор түгэсхэхэ арга боломжые буруутуулһан байна.

Рейкьявигай һүүлээр тохёолдон тогтоһон шэнэ оршон байдалые һамбаашалан, СССР-ые урданай һанал бодолнуудта бусахыень баадхахые хүсэнэ, элдэб тоонуудые хэрэглэн, ямаршье үрэгүй тоосолдоонуудые хэхэ тээшэ, мухардалгын эрхэ байдалда түгэншэлхэ ябадалда тэхэригые баадхана.

Женевэдэ хэгдэжэ байгаа хөөрэлдөөнүүдые үгэеэ ойлголсохо зам бэдэрхэ хуралдаан бэшэ, харин ямар нэгэн халха болгон хэрэглэхэ дуратай политигууд Баруун тээ олон бээз.

Урдань тон наряар далдалагдадаг байһан юумэнүүд мүнөө эли тобойжо гараба гэбэл: ядерна буу зэбсэг хуряалгые буруу һүргэхые эрмэлзэжэ байгаа түгэс хүсэнүүд американ болон Баруун Европын зонхилогшодой дунда бии байна. Ядерна буу зэбсэг хадаа бүри эша туһатай юумэн гээшэ гэжэ байжа баһа баталан хэлэдэг хүнүүд бии болонхой.

Хахад үнэн хадаа эгээл аюултай худал гэжэ хэлсэдэг. Тиин баруунай үзэл баримталдаг, олониитэдэ мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдһээ гадна, американ захиргаанай дээдэ тушаалта ажал ябуулагшадай иимэ һанал бодол баримталдаг болоһониинь, харин заримдаа сэхэ мэхэлхэ замда ороһониинь ехэл һанаа зобоомоор байна.

Рейкьявигта ушар байдал ямар байгаа һэм гэжэ би энээнэй урда тээ хөөрэһэн байнаб. Буу зэбсэгүүдые хороохо талаар совет-американ хэлсээнүүдэй бухы түүхэдэ эгээл бүтэмжэтэй, эгээл даамгай ехэ дурадхалнуудые оруулхаар бидэнэр уулзалгада ерэһэн байнабди. Тэдэ дурадхалнууд-тамнай хоёр талын аша туһа хараада абтана.

Исландида буугаад байхадаа, уулзалгын урда тээ тус ороной хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдэхэдөө, би энээн тухай хэлээ һэм. Тиигээд США-гай президенттэй хэһэн бүри түрүүшын хөөрэлдөөнэй дундуур тэдэ дурадхалнуудһай тэрээндэ барюулагдаһан байна.

Манай дурадхалнууд холын хараата, хоорондоо холбоотой байжа, **нэгэн бүхэли бүлэг болгогдон** найруулагдажа, 2000 он хүрэтэр ядерна буу зэбсэгүүдые усадхаха тушаа январиин 15-да манай тунхаглаһан Программада үндэһэлэнхэй.

Нэгэдэхеэр. Хамаг бүхы стратегическэ буу зэбсэгүүдые бултыень хахадсаань хороохо.

Хоёрдохёор. Европодохи совет болон американ дундуур зайн ракетэнүүдые гүйсэд усадхаха, тиин энэ түхэлэй Азида байгаа ракетэнүүд тушаа, дары сагтаа хэлсээ хэжэ эхилхэ. Тэрэшэлэн мянган километрһээ бага зайда хэрэглэгдэхэ ракетэнүүдээр хөөрэлдэжэ эхилхэ, тиихэдээ эдэ ракетэнүүдэй тооё саашадаа олошоруулхаяа дары болихо гэжэ бидэнэр дурадхаабди.

Гурбадахяар. ПРО-гой гурим заршам батадхаха, ядерна туршалгануудые гүйсэд хорихо тухай дүүрэн хэмжээнэй хэлсээ хэжэ эхилхэ.

Рейкьявигта совет дурадхалнуудай үндэһөөр үгэ буляалдалга дэлгэгдэһэн байна. Урдань хэлэһэн үгэнүүд соогоо энээн тухай би дэлгэрэнгыгээр хэлээ һэм.

Хэсүү бэрхэ тэмсэлэй, хурса шанга арсалдаанай эсэстэ гурбан шэглэлэй хоёроорнь һанал бодолнууд найдал түрүүлмээр ойро дүтэ болоо юм.

Хэгдэжэ байгаа хөөрэлдөөнһөө уламжалан, стратегическэ добтолхы зэбсэгүүдые үгы хэхэ тодорхой болзор тогтоохо тухай хоёр талынхид хөөрэлдэхэ ёһотой болобо. Тиин СССР болон США-гай тиимэ зэбсэгүүд 1996 он хүрэтэр гүйсэд усадхагдажа болохо, ёһотой гэжэ бидэ президент Р. Рейгантэй ойлголсоһон байнабди.

Европодохи дунда зайн американ болон совет ракетэнүүдые гүйсэд үгы болгохо тухайшье, мүн Азидахи тус түхэлэй ракетэнүүдые даамгай ехээр хороохо тухай мүн лэ үгэеэ ойлголсогдоо һэн.

СССР болон США-гай хоорондо түйлагдаһан эдэ үгэеэ ойлголсолгонууд шухалын шухала удха шанартай гэжэ бидэнэр тоолонобди. Ушарынь хадаа ядерна зэбсэг хуряажа болохо гэжэ тэдэ харуулаа бшуу.

Рейкьявик тухай үнэнэй түрүүшынь хахад иимэ байна. Гэбэшье үшөө хоёрдохи хахадынь бии. Тэрэ юун бэ гэхэдэ, мэнэ мэнэ баталжархихаар байһан хэлсээе американ тала буруу һүргөө. Энээн тухай би хэлээ һэм.

«Стратегическэ оборонно үүсхэл» гэдэгэй программаар совет талаһаа буулта хэжэ үгөөгүй дээрэһээнь тодорхой хэлсээ хэжэ, ехэ амжалта түйлаха ябадал буруу һүргэгдөө гэжэ мүнөө США-гай захиргаан аһан шадалаараа этигүүлхые оролдожо байна.

Стратегическэ добтолхы буу зэбсэгүүдые болон дундуур зайда хэрэглэгдэхэ ракетэнүүдые хороохо тушаа «аймшагтай һайн шэнэ» дурадхалнуудые оруулхада, совет тала энээгээрээ президентые урьхада оруулаад, һүүлээрнь СОИ-һоо арсагты гэһэн эрид шууд эрилтэ табиһан байна гэжэ байжашье хөөрэлдэнэ.

Гэбэшье манай һанал бодолой, манай дурадхалнуудай гол удхань иимэ юм: бидэнэр ядерна буу зэбсэгые хороохо, тиигээд тэрэниие гүйсэд усадхаха хэрэгтэй гэнэбди. Тиихэдээ буу зэбсэг үрдилдэн бүтээлгын шэнэ шатые, тэрэниие замбуулинда гаргаха ябадалые эрид буруушаанабди.

Тиимэһээ бидэнэр СОИ-е, буруушаанабди, харин ПРО тушаа хэлсээе батадхаха хэрэгтэй гэнэбди.

Хэрбээ ядерна зэбсэгүүдые тон ехээр хороохо, харин һүүлээрнь тэрэниие гүйсэд усадхаха замда орохо гэбэл, совет гү, али американ талын сэрэгэй талаар булюу хүсэтэй болохо али бухы арга боломжые үгы болгохо хэрэгтэй гэжэ хүн бүхэндэ ойлгосотой.

СОИ-ын гол аюулынь хадаа буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээлгые шэнэ оршондо шэлжүүлэн гаргаһан ябадал, добтолхы зэбсэгые замбуулинда гаргажа, тэрэнэй ашаар сэрэгэй булюу байдалтай болохо гэһэн эрмэлзэл гэжэ бидэнэр тоолонобди.

СОИ болбол буу зэбсэг үрдилдэн бүтээлгые болюулха, ядерна зэбсэг зайсуулха замда, ядерна буу зэбсэггүй дэлхэй тээшэ замда гол һаалта тодхор болоод байна.

Тиин СОИ гээшэ Америкэдэ «һанаа тэниглэн һууха тулганһ» болохо гэжэ США-гай Гүрэнэй секретарь господин Шульцын американ арадта хэлээшэнь американ арадые, наада захань, мэхэлхэ гэһэн ябадал болоно.

Үнэн дээрээ СОИ хадаа Америкын аюулгүй байдалые бэхижүүлнэгүй, харин буу зэбсэг үрдилдэн бүтээлгын шэнэ шата нээжэ, сэрэгэй-политическэ байдалые тогтуурикгүй болгожо, Холбоото Штадуудай аюулгүй байдалые, бүгэдэ ниитын аюулгүй байдалые һуларуулна.

Америкынхид энээниие мэдэхэ ёһотой.

СОИ тушаа Рейкьявигта соносхоһон США-гай һанал бодолынь ПРО тушаа хэлсээндэ үндэһөөрөө зүришэнэ гэжэ америкынхид мүн лэ мэдэхэ ёһотой. Тус хэлсээнэй XV статья энэ хэлсээнһээ гараха арга боломжо үнэхөөрөө олгоно, гэбэшье имагтал тусхай эрхэ байдалда гараха гэжэ хэлэгдэнэ. Тусхайлбал, хэрбээ «юрэ бусын онсо ушар хэрэгүүд тэрэнэй (хэлсээндэ хабаадагшын) дээдэ аша туһада аюул хүргөө һаань лэ» тэрээнһээ гараха эрхэтэй бшуу. Теэд иимэ ямар нэгэн онсо эрхэ байдал байгаагүй, мүнөөшье үгы ха юм. Тиин хэрбээ ядерна буу зэбсэгүүдэй үнэхөөрөө хороогдожо эхилээ һаань, иимэ онсо эрхэ байдалнуудай тохёолдохонь улам аргагүй болохо бэлэй. Энэ хамаг бүхы ушар байдалһаа дулдыдан харагдана ха юм.

ПРО тушаа договорой XIII статьядань мүн нэгэ ондоо юумэн хараалагдана. Тусхайлбал, «хэрэгтэй болоходонь, тус договорой саашадаа бата һайн байха тушаа оруулагдажа боломоор дурадхалнуудые хоёр тала хаража үзэхэ ёһотой». Харин США тэрэ договорой үнэ сэнгые бууруулжа, тэрэниие ямаршье удхагүй болгохые эрмэлзэнэ бшуу.

Эндэ хэлэгдээшэ юумэнүүд Холбоото Штадуудай дээдэ тушаалтадай гараа табиһан документһээ абтаһан цитатанууд юм.

СОИ-ын нэрэ хүндые ургэхэ зорилгоор худал хуурмаг олон үгэнүүд тараагдана. Ородууд энээнһээ айхабтараар айна гээшэнь тэдэнэй нэгэниинь болоно. Нүгөөдэнь хадаа СОИ-һоо түбэгшөөжэ, ородууд Женевэдэ, һүүлдэнь Рейкьявигта хэлсээ хэхэ баатай болоо гэнэ. Гурбадахинь юун бэ гэбэл, СОИ гээшэ «совет аюулһаа» Америкын бэеэ хамгаалха ори ганса арга гээшэ гэнэ. Дүрбэдэхи худал зүйлынь гэбэл, СОИ болбол Советскэ Союзһаа ба бусад оронуудһаа технологическа талаар холо таһарха арга Холбоото Штадуудта олгохо гэхэшэлэн элдэб олон үгэнүүд тараагдаха юм.

Би тус асуудалые мэдэнгээр гансал иигэжэ хэлэхэ байнаб: СОИ-ын программые үргэлжэлүүлгэ буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээлгын шэнэ шатада дэлхэйе татан оруулха, стратегическэ байдалые тогтуурикгүй болгохо.

СОИ тушаа хэлэгдэдэг бухы тэдэ үгэнүүд соонь үнэн зүйлнүүд тон хомор гээшэ. Тиин энэ һэжэг түрэмсөөр, аюултай «зөөриие» таарамжатай зохид болгожол харуулхын тулада тиимэ үгэнүүд хэлэгдэнэ бшуу.

Рейкьявигта түйлагдахаар байһан үгэеэ ойлголсолгонуудые буруутаха ябадалда хүргэһэн өөрынгөө һанал бодолые хамгаалха зуураа Президент иимэ гайхаһан мэтэ удхатай асуудалнуудые табина: «Ородууд Америкын хэтэдээ совет ракетэнэ сохилтодо ортохоор байхыень юундэ иимэ үсэдөөр эринэб? Бидэнэрэй хэтэ мүнхэдөө бэеэ хамгаалха аргагүй байхыемнай Советскэ Союз яахадаа хүсэнэ гээшэб?»

Иимэ асуудалнуудынь намайе гайхуулна гэжэ хэлэхэ байнаб. Өөрынгөө орониие ямаршье аюулда ортошогүй болгохо, тэрэнээ ядерна сохилтоһоо найдамтайгаар хамгаалха арга боломжо американ президентдэ бии шэнгээр эдэ үгэнүүдыень ойлгохоор.

Гэтэр ядерна буу зэбсэгэй байгаа сагта, буу зэбсэгүүдэй үрдилдэн бүтээгдэжэ байгаа сагта тиимэ арга боломжо тэрээндэ байхагүй. Мүн тэрээн шэнги мандаашье тиимэ арга үгы.

Хэрбээ президент эндэ СОИ-до найдаа һаа, дэмы тиигэнэ. Хэрбээ бухы ракетэнүүдые усадхабал, энэ системэнь найдамтай байха ха бы даа. Теэд тиигэбэл ракетэнүүдые сараха хамгаалалта юрэдөө юундэ хэрэгтэй болохо юм гэһэн асуудал гарана бшуу. Тэрэниие юунэй түлөө түхеэрэлтэйб? Би эндэ дэмы талаар үригдэһэн мүнгэ зөөри тухай, энэ системын үнэ сэн тухай хэлэнэгүйб. Зарим сэгнэлтэнүүдэй ёһоор, тэрэ хэдэн триллион долларто болохо хэбэртэй.

Харин мүнөө бидэнэр энэ аюултай түсэбүүдһээ арсахыень Америкые этигүүлхэ гэжэ оролдожо байнабди. Аюулда ортохогүй бэеэ хамгаалха арга ондоо замда бэдэрхыень, ядерна буу зэбсэг гүйсэд усадхаха, ядернашье, юрыншье — али бухы дайнуудые үгы болгохо уласхоорондын аюулгүй байдалай бүгэдые хабаадуулһан системэ байгуулха замда бэдэрхыень американ захиргааниие этигүүлхые оролдонобди.

Гэбэшье мүнөө үедэ СОИ-ын программа США-гай сэрэгэй суртал һургаалай таһаршагүй хубинь байһаар.

Рейганэй президент болоһоной һүүлхэнээр Пентагондо зохёогдоһон «1984—1988 онуудта оборонын талаар баримталха хүтэлбэри» гэдэг мүнөө хүсэндөө байгаа бэшэлгэ соо «замбуулинда тогтоогдохо системэ зохёохо», тэрэ тоодо совет хэмэл одонуудые усадхаха зэбсэгүүдые бии болгохо, мүн саашадаа ПРО тушаа договорһоо США-гай гараха арга боломжые хараалан, Холбоото Штадуудай газар дайдые ракетэнүүдтэ эсэргүү хамгаалгын системээр хангалгые түргэдхэхэ гэжэ тэрээндэнь сэхэ хараалагдана.

Үшөө тиихэдэ «сэрэгэй талаар СССР-тэй хэгдэжэ байгаа мүрысөөе шэнэ оршондо гаргажа, бэеэ хамгаалха талаар Соведүүдэй урдань хэһэн бухы гаргашануудые ямаршье удха шанаргүй болгохо, бухы совет буу зэбсэгые хуушаранги болгохо» гэжэ энэ документ дотор онсолон тэмдэглэгдэнэ. Урдань президент байһан Никсонэй хэлэһээр, энэмнай баһал бүтэшэгүй юумые хүсэһэн ябадал, Советскэ Союзай хүсыень бараха гэһэн үнөөхил бодомжонууд болоно.

Тэндэхи мүнөөнэй захиргаан һургаал ехэ абанагүй.

Тэдэнэр СОИ-е иимэ үсэдөөр юундэ хамгаална гэһэн асуудалай харюунь эндэ бэшэ аал? «Одото дайнуудай» түсэбүүд ядерна аюулые усадхаха тухай үгэеэ ойлголсолгодо гол һаалта болобо. Тиин мүнөө бидэнэр хэлсээ түйлахаар дүтэлжэ ябанабди гэжэ мүнөө Вашингтондо дэмы харуулхые оролдоно.

Американ булимтаралгые барижа байха арга болохо ядерна буу зэбсэгые усадхаад, орондонь замбуулинһаа ушаруулагдаха аюул олохо,— иимэ ябадалые гансал политическэ талаар гэнэн хонгор хүнүүд лэ зүбшөөхэ байна бшуу. Совет хүтэлбэридэ иимэ шуул үгы!

Хүн түрэлтэниие ядерна аюулһаа зайсуулха гэһэн айхабтар шухаг шухала арга боломжын эдэ бүгэдэһөө алдагдаһантай эбсэхэнь бэрхэтэй. Эгээл энээниие хараада абан, хөөрэлдөөн үшөө дүүрээгүй гэжэ бидэнэр тоолонобди гээд Рейкьявигта болоһон пресс-конференци дээрэ би хэлээ һэм. Тиин президент Р. Рейган гэртээ харяад, США-гай конгресстэй, американ арадтай зүбшэн хэлсэжэ, Рейкьявигта түйлагдаһан юумэнһөө дулдыдан гараха шиидхэбэринүүдые абаха гэжэ найданабди гээд би тиихэдэ хэлээ һэм.

Теэд үнэн дээрээ тон ондоо юумэн болоо. Рейкьявигта болоһон хөөрэлдөөнүүдые хуу буруугаар харуулхаһаа гадна (энээн тухай би үшөө хэлэнэб), хоёр ороной дээдын хүтэлбэрилэгшэдэй иимэ шухала уулзалгын һүүлээр ямар нэгэн зэрлиг зүйл мэтээр ухаанта хүнэй тоолом оор ябуулгануудые һүүлэй үдэрнүүдтэ тэдэнэр үйлэдэбэ.

Совет посольствын болон консульствын үшөө 55 хүдэлмэрилэгшэдые США-һаа гаргаһан тухай би эндэ хэлэнэб. Бидэнэр харюугай хэмжээнүүдые, тэдээндэл тон хатуу хэмжээнүүдые абахабди. Иимэ муухай ябадалыень тэсэхэ хүсэлэнгүйбди. Гэбэшье мүнөө би ондоо юумэн тухай хэлэнэб.

Энэмнай ямар правительство гээшэб, уласхоорондын оршондо бусад хэрэгүүдтэ энээнһээ ямар юумэ хүлеэлтэй гээшэб? Тэрээнэй удаадахи ябуулгань баһа ямар, хүлеэгдээгүй байхаб гэжэ хэлэхээр гээшэб?

Мэдэхэдэмнай, тэрэ гансашье буу зэбсэг хуряалгын үндэһэн шухала асуудалнуудаар залан сэхэ дурадхалнуудгүй бэшэ, харин, үнгэрхэдөө, таарамжатай зохид хөөрэлдөө хэхэдэ хэрэгтэй оршон байдал хангаха хүсэлгүй байба бшуу. Тиигэжэ Вашингтон энэшье, мүн нүгөөдэшье асуудалда бэлэн бэшэ байгаа.

Эндэ ямар тобшолол хэлтэйб? Энэмнай үнинэй бага бэшэ дүй дүршэлөөр батадхагдадаг гээшэ. Юуб гэхэдэ, совет-американ харилсаануудай ехэ-ехэ асуудалнуудта, бухы хүн түрэлтэнэй аша туһада хабаатай асуудалнуудые гурилшуулгада хандаха ямар нэгэн арга боломжын олдоходо, эгээл эндэ — һайн шиидхэбэринүүдэй арга боломжые үгы хэхэ, оршон байдал муудхааха гэһэн зорилготой һүйдхэлтэ ябуулганууда эхилдэг байна бшуу.

Теэд американ захиргаанай үнэн сэхэ нюурынь хаана гээшэб? Тэрэ орёо асуудалнуудые гурилшуулхын ба шиидхэбэринүүдые абахын түлөө бэдэрэлтэ хэнэ гү, али урагшаа дабшаха үндэһэ һуури

(Эхин. Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

ТАСС ШЭНЭ ҺОНИН

МОСКВА ЕРЭБЭ

ТПК-гай ЦК-гай Генеральна секретарь, КНДР-эй Президент Ким Ир Сен КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой уряалаар хани ёһоной албанай хэрэгээр октябриин 22-то Москва ерэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. А. Громыко, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Е. К. Лигачев, КПСС-эй ЦК-гай секретарь В. А. Медведев болон бусад тусхай тушаалтад аэродром дээрэ тэрэниие угтаа.

Мотоциклистнуудай хүндэлэлэй харуулаар үдэшэгдэһэн автомашинанууд аэродром дээрэһээ гаража, Кремль тээшэ шэглэбэ.

* * *

Корейн Арадай-Демократическа Республикын хүтэлбэрилэгшые угталгын баяр ёһолол Кремлиин Ехэ ордоной Георгиевско зал соо болобо.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачев Ким Ир Сениие үнэн зүрхэнһөө амаршалһан байна. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. И. Рыжков угталгада хабаадалсаа.

(ТАСС).

ДАНИИН ПРЕМЬЕР-МИНИСТР ТБИЛИСИ ОШОБО

Даниин Премьер-Министр Поуль Шлютер һамгантаяа Тбилиси ошохоёо октябриин 22-то Москваһаа мордобо. Совет правительствын уряалаар тэрэ хани ёһоной албанай хэрэгээр манай орондо ерээд байнхай.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. И. Рыжков һамгантаяа, бусад тусхай тушаалтад аэродром дээрэ Премьер-Министрые һамгантайнь үдэшөө.

Совет болон гадаадын журналистнуудта зорюулжа, Даниин правительствые толгойлогшо Тбилиси ошохынгоо урда тээ пресс-конференци үнгэргэбэ.

* * *

Энэл үдэртөө П. Шлютер Тбилиси ерэбэ.

(ТАСС).

ҺАНАМЖАНУУДАА ХЭЛСЭЭ

Венгриин Социалис хүдэлмэришэнэй партиин ЦК-гай секретарь М. Сюреш КПСС-эй ЦК-гай уряалаар Москва ерэһэн байгаа.

КПСС-эй ЦК-гай секретарьнар А. Ф. Добрынин болон В. А. Медведевтэй хөөрэлдэбэ, КПСС-эй ЦК-гай таһагуудта уулзалгануудые хэбэ.

Халуун дулаан, хани ёһоной оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнэй үедэ уласхоорондын байдалай, дэлхэйн коммунис болон хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй, мүн совет-венгер харилсаанай гол шухала асуудалнуудаар һанамжануудаа хэлсэбэ. Мүнөө үеын уласхоорондын байдалай орёо шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ, ядерна дайнай аюулые саралгада, КПСС-эй болон ВСРП-гэй, СССР-эй болон ВНР-эй ямар ехэ үүргэ дүүргэжэ байһанда хөөрэлдөөнэй үедэ онсо анхарал хандуулагдаа.

ВНР-һээ СССР-тэ байдаг элшэн, сайд Ш. Райнаи хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадалсаба.

(ТАСС).

ЛЕКЦИОННО ПРОПАГАНДА НАРИЖУУЛАН ҺАЙЖАРУУЛХА

Социализмын түүхэтэ түйлалтануудые, ороной социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхалгын үргэн ехэ зорилгонуудые, тэдэниие шиидхэлгын харгы замуудые бата найдамтайгаар нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ, совет эб найрамдалта программые бэелүүлхын тула КПСС-эй ажал ябуулгые үргэнөөр харуулха талаар лекционно хүдэлмэри шэглүүлэгдэхэ ёһотой гэжэ бүхэсоюзна «Знание» бүлгэмэй правлениин ба арадай университедүүдэй Центральна Соведэй октябриин 22-то Москвада болоһон пленум дээрэ тэмдэглэгдээ. КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдые нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ, бэелүүлхэ талаар бүхэсоюзна «Знание» бүлгэмэй эмхинүүдэй хүдэлмэриие нарижуулан һайжаруулгада тэрээндэ хабаадагшад гол анхаралаа хандуулба.

Партийна комитедүүдэй хүтэлбэри доро лекционно пропагандые шэнэдхэн хубилгаха, тэрэнэй шанарые, ашаг үрые дээшэлүүлхэ хүдэлмэри ябуулагдана гэжэ бүхэсоюзна «Знание» бүлгэмэй правлениин түрүүлэгшэ академик Н. Г. Басовай хэһэн элидхэл соо, хэлэгдэһэн үгэнүүд дотор тэмдэглэгдээ. Эрдэм-техникын дэбжэлтые хурдадхалга, нөөсэнүүдые гамтай наринаар хэрэглэхын түлөө тэмсэл, продукциин эрхим шанар, хүтэлбэрилгэ болон ажахы эрхилэлгые нарижуулан һайжаруулга, архидалгагүй элүүр энхэ байдал тогтоолго, ажал хэнгүй ашаг олзо ололготой тэмсэл, сэрэгэй-патриотическа, атеис хүмүүжүүлгэ гэхэ мэтэ гол шэглэлнүүдээр бүлгэмэй эмхинүүдэй ажал ябуулгые һайжаруулха хэмжээнүүд абтаһан байгаа.

Гэхэтэй хамта бүлгэмэй олонхи эмхинүүд хуушанайнгаа гуримаар хүдэлһөөр. Зарим ушарта лекцинүүдынь юрэнхы, гоё гоё үгэнүүдые хэлэлгын шэнжэтэй боложо, үйлэдбэриин коллективүүдэй ажабайдалтай һулаар холбогдоно.

Партиин XXVII съездын табиһан эрилтэнүүдэй үндэһөөр лекционно-пропагандистска хүдэлмэриие саашадань нарижуулан һайжаруулха, ажалшадай һуралсалые, марксистско-ленинскэ хүмүүжүүлгые һайжаруулха хэмжээнүүдые пленумдэ хабаадагшад хараалба.

(ТАСС).

НИИТЭ НЭГЭН, ОЛОН ҮНДЭҺЭ ЯҺАНАЙ...

Олон үндэһэ яһатанай Россин литература дүшэ юһэн хэлэн дээрэ хэблэгдэн гаража байдаг юм. РСФСР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин октябриин 22-то Москвада болоһон пленум дээрэ үзэл сурталай-уран һайханай талаарнь литературые хүгжөөлгын асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Пленумые нээһэн правлениин түрүүлэгшэ С. Михалков, мүн бусад үгэ хэлэгшэд партиин XXVII съездын шиидхэбэринүүдтэ үндэһэлһэн уран зохёолшодой эмхинүүдэй зорилгонуудта анхаралаа хандуулһан байна.

Совет обществын хүгжэлтые тон шэнэ шатада гаргахын түлөө бодото тэмсэлые үнэншэмэ зүбөөр, гүнзэгыгөөр харуулха шухала гэжэ тэмдэглэгдээ. Патриот, интернационалист, ороной социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхалгын түлөө тэмсэдэг түрүү ухаан бодолые нэбтэрүүлдэг манай үеын хүнэй үнэншэмэ тодо образые байгуулха гээшэ уран зохёолшодой уялга мүн.

Россин литературын ехэ нэрэ хүндэ уран зохёолшодой уялга мүн.

Россин литературын ехэ нэрэ хүндэ уран зохёолшодой ажал ябуулгада ушаржа байһан дутуу дундануудые дары түргөөр усадхаха эрилтэ табина гэжэ тэмдэглэгдээ. Залуу халааниие хүмүүжүүлгэдэ, тэдэниие уран зохёолдо эдэбхитэйгээр хабаадуулгада онсо анхарал хандуулагдаба.

РСФСР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин секретариадай нүүдэл заседани үнгэргэжэ, Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй олон үндэһэ яһатанай литературые хүгжөөлгын асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ шиидхэбэри пленум абаа.

(ТАСС).

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой совет телевиденеэр хэлэһэн үгэ

(Түгэсхэл. Эхинииь 1-дэхи нюурта).

болохо бүхы юумые һандаргаахаяа, али болохо гуримшуулгые уридшалан үгы хэхые эсэслэн оролдоно гү?

Энэ агуухэ ороной захиргаанай нилээд гутамшаг муухай дүрэ эндэ гаража ерэнэ бшуу. Тэрэ һандаргахы, муудхахы ажал ябуулгада ехэ түргэн байха юм. Али Советскэ Союзые болон уласхоорондын хэрэгүүдые дарууу номгон шэглэлээр ябуулжа шадаха бүхы юумые эбсэшэгүйгөөр үзэн ядадаг, тэрэниие тойроһон хүнүүдые президент диилэжэ шаданагүй гү, али тэрээниие өөрөө бэелүүлхэ гэжэ оролдоно гү? Яаба хээбэшье Сагаан байшандахи «харсаганууд» диилдэхэе болинхой. Энэмнай тон ехэ аюултай байна бшуу.

Рейкьявик тухай американецуудта мэдээсэлгэ тухай хэлэхэ болоо һаа. дээрэ хэлэгшын удхаар лэ бүхы юумэн хэгдэһэн байна. Тэдээнһээ ушар баримтануудые нюугаа. Гүйсэд үнэн бэшэ үгэнүүдые тэрэ хэлээ. Би энээн тухай дурдаа бэлэйб. Хүсэрхэлгын хараа бодолһоо эхи абажа, американ эрилтэнүүдэй үндэһөөр үтээ ойлголсолго тухай Советскэ Союзай зүбшөөлые США-гай арай шамай абаһан шэнгеэр тэрэ харуулна ха юм.

Тиигэжэ өөрынхиөө США-гай хүсэхэ үдэр холо бэшэ гэжэ хэлээ. Гансал сэрэгэй бэлэдхэлнүүдэй эршые һуладуулхагүй, «одото дайнай» программые улам үргэдхэхэ, бүхы шэглэлнүүдээр баадхалгаяа шангадхаха хэрэгтэй гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

Агууехэ хэрэгэй жэжэ божо «политикын» үгэ хүүрээр булагдажа байһанай, өөрынгөө арадай, союзнигуудайнгаа амин шухала аша туһые. бүхыдөө уласхоорондын аюулгүй байдалые буу зэбсэг гаргадаг фабрикантнуудай мэдэлдэ үгэжэ байһанай гэршэнүүд эдэ үдэрнүүд болобо гээшэ.

Американ обществын нюуса нөөсэгүй тухай, мэдээсэлнүүдэй сүлөөтэ байдал тухай, элдэб һанамжануудай хэлэгдэдэг байһан тухай, хүн бүхэнэй хүсэдэг юумэеэ харахашье, дуулахашье аргатай байһан тухай хэды шэнээн ехээр тэндэ хэлэгдэдэг гээшэб.

Рейкьявигта. манай бэйгуулалтануудай хоорондохи илгаанууд тухай хэлэхэдээ, президент намда иигэжэ хэлээ һэн: «Бидэ хэблэлэй сүлөөтэ байдалые, ямаршье хараа бодолые шагнаха эрхые мэдэрдэгбди». Би тэрэнэй үгые эндэ тэрэ зандань хэлэбэб. Харин хэрэг дээрээ энэмнай ямар байнаб?

Эгээл һүүлшын баримта дурдая.

АПН гэжэ манай ниитын эмхи Рейкьявигта минии хэлэһэн пресс-конференциин текст болон совет телевиденеэр хэлэһэн үгыемни англи хэлэн дээрэ хэблээд, олон оронуудта, тэрэ тоодо Холбоото Штадуудташье, эльгээгээ гэжэ намда хэлээ һэн.

Теэд эдэ текстнүүдтэй брошюра хэдэн үдэрэй туршада американ таможнида баригдажа байна бшуу. Тэрэниие американ уншагшадта хүргэнэгүй гээшэ. Энэл ха юм «ямаршье хараа бодолые шагнаха эрхэ» гээшэнь!

Үгышье һаа гуманитарна хэрэгүүд тухай хөөрэлдэхэдөө, жэшээнь, кино хаража үзыт гэжэ би президентдэ хэлээ һэм. Айхабтар олон тоото американ фильмүүд совет экран дээрэ харуулагдадаг байна. Тэрээгээр дамжуулан совет хүнүүд американецуудай ажабайдалай шэнжэ шанарые, һанал бодолойнь шэнжэ шанарые өөһэдөө ойлгохо арга боломжотой байна бшуу.

Харин «сүлөөтэ Америкэдэ» совет фильмүүд бодото дээрээ харуулагдадаггүй байха юм. Президент харюуһаа хулжаба. Иимэ ушар байдалда хэлэгдэдэг, үмсын олзото ажал ябуулга, тэдэ өөһэдөөл һанагшаараа бүхы юумэ хэдэг гэһэн үгэнүүдээр халхабша хэхэ баатай болоо һэн.

Манайда американ номуудые, США-да манай номуудые хэблэн гаргалга тушаа би тэрээндэ хэлээ һэм. Энээнэй илгаань: хорин номдо нэгэ номой хүртэдэг жэшээтэй байна.

Радио-мэдээсэл тухай асуудал би президентын урда табиһан байнаб. Эндэшье бидэ адли бэшэ эрхэ байдалда байнабди гэжэ хэлэгдээ. Таанад олон тоото радио-дамжуулха түхеэрэлгэнүүдээр Советскэ Союзые хүреэлээд, бусад оронуудай газар дээрэһээ Советскэ Союзай олон хэлэн дээрэ бүхэли сүүдхын туршада бүхы һанаһан юумэеэ дамжуулнат. Харин өөрөө Америкэ. дүтын бэшэ хүршэнэр байһан ушарые хэрэглэн, манай радио-мэдээсэлһээ өөһэдыгөө дундуур долгинуудаар хаажа шаданат. Тэдэмнай имагтал иимэ радиоприемнигүүдтэй юм. Энээниие буруушааха ямаршье юумэ президент хэлэжэ шадаагүй.

Тиихэдэнь би иигэжэ дурадхааб. Бидэ «Америкын абяануудта» һаалта хэхэеэ болихобди, харин таанад өөрынгөө газар дээрэһээ гү, али хаанаб даа дүтэхэнһөө радио-дамжуулгануудые Холбоото Штадуудта хэхэ арга боломжо бидэндэ үгэгты. Тиихэдээ эдэ дамжуулганууд танай ороной хүн зондо саатагүй хүрэхэ ёһотой. Президент энээниие бодожо үзэхэб гэжэ найдуулаа.

Холбоото Штадууд улам бүри хаалтатай общество боложо байһан хэбэртэй. үнэн зүб мэдээсэлнүүдһээ тэндэ хүнүүдые мэхэтэйгээр, ашаг үрэтэйгөөр холодуулдаг байна. Энэмнай тон аюултай ябадал болоно.

Советскэ Союзда боложо байһан юумэн тухай, совет гадаадын политикын үнэн зүб удха тухай, манай бодото хүсэлэлнүүд тухай, тэрэшэлэн бүхыдөө дэлхэй дээрэхи байдал тухай үнэн зүбые американ арад мэдэжэ байха ёһотой.

Мүнөөнэй үе шатада энэ онсо шухала удха шанартай болоно гэжэ би хэлэхэ байнаб.

Харин мүнөө Рейкьявигай дүнгүүдые Холбоото Штадуудта ямараар харуулнаб гэжэ тэмдэглэлтэй. Рейкьявигта хэлсэгдэһэн бүхы юумые худал хуурмаг, һанаанһаа абтаһан үгэнүүдээр балартуулхын тулада оройдоол хэдэн час, ехэдээл һаа, хэдэн үдэрнүүд хэрэгтэй болоһон байна бшуу. Этигэл найдабариин үрэһые үргаса үгэхэнсэнь урид муудхаахые оролдоно ха юм.

Үгээ ойлголсоһон зүйл гэхэдэ, гансал баллистическэ ракетэнүүд болоно гэжэ һаяхан президент мэдүүлээ, харин тэрэнэй туһалагшанар бомбардировщигууд, бүхы далита ракетэнүүд зандаа үлэнэ гэжэ сэхэ хэлэһэн байха юм.

Гүрэнэй секретарь тад ондоо һанамжа хэлэбэ — үгээ ойлголсолго бүхы стратегическэ буу зэбсэгүүдтэ хабаатай гэбэ. Тиихэдээ тэрэ, гадаадын хэрэгүүдэй манай министр Э. А. Шеварднадзидал адли, президенттэй минии хөөрэлдэхэдэ байлсаһан юм.

Сагаан байшангай үмэнэһөө үгэ хэлэһэн господин Спикс иигэжэ мэдүүлбэ: Р. Рейганиие буруу ойлгожо магад, юуб гэхэдэ, президент ядерна бүхы буу зэбсэгүүдые үгы хэхэ гэжэ зүбшөөлөө хэзээдэшье үгөөгүй юм.

Иигэжэ худал хуурмаг үгэнүүд сэхэ тараагдана бшуу.

Жэшээнь, 1996 он хүрэтэр СССР-эй болон США-гай стратегическэ бүхы добтолхы буу зэбсэгүүдые гүйсэд дүүрэн үгы хэхэ тухай совет дурадхалда үндэһэн уулзалгын үедэ США-гай президент зүбшөөлөө үгөөгүй хэбэртэйгээр баталагдана. Энэ дурадхалай талаар нэгэн ниитэ һанамжа туйлагдаагүй шэнгеэр хэлэгдэнэ.

Энэ хөөрэлдөөндэ хабаадаһан хэдээ тон ехэ харюусалгатайгаар иигэжэ мэдүүлнэб: Ехэ дэбжэлтэ үгыгөөршье һаа, ямар бэ даа, зарим стратегическэ добтолхы буу зэбсэгүүд бэшэ, харин бүхы—бүхы гэжэ онсолон тэмдэглэнэб—буу зэбсэгүүд үгы хэгдэхэ ёһотой гэжэ зүбшөөлөө президент үгэһэн юм. Тиихэдээ имагтал арбан жэлэй туршада, хоёр шата болгогдон, үгы хэгдэхэ гэжэ хэлсэгдээ һэн.

Ядерна туршалгануудай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэ тад буруугаар тайлбарилагдана. Советскэ Союз тэдэниие гүйсэд зүбшөөгөө юм ха гэһэншүүгээр энэ асуудалда США-гай талаһаа хандалгань харуулагдана. Иимэ юумэн байгаагүй, байха ёһогүй.

Европодохи дундуур зайда хэрэглэгдэхэ ракетэнүүдые усадхаха тухай асуудал буруугаар харуулагдана. Совет талын нэгэдүүлэн найруулһан дурадхалнуудһаа тэрэ гаргагдана.

Мянган километр хүрэхэгүй зайда хэрэглэгдэхэ ракетэнүүдэй тоое тэрэ хэмжээгээрнь үлөөхэ гэһэн манай зүбшөөлые Баруун Европодо тиимэ түхэлэй американ ракетэнүүдые США-гай тараан тодхохо «эрхые» Советскэ Союз мэдэрнэ гэһэншүүгээр харуулжа эхилээ.

Ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха, ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хороохо ба усадхаха тухай гү, али иимэ аюулые улам ехэ болгохо, ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые олон янзын болгохо, гансашье бүхы түби дэлхэйе бэшэ, харин замбуулиниие, юртэмсые сэрэгэй зүришэлдөөнэй газар болгохо тухай гү— Рейкьявигта юун тухай хөөрэлдөө бэлэйбибди гээд иимэрхүүгээр тайлбарилжа байхадань һэжэг түрэхөөр болошоно. Нүхэдүүд, иимэ юумэн болохо юм байна.

Совет болон американ хүтэлбэрилэгшэд үгээ ойлгосожо магадгүй гэжэ айхадаа, нэгэ зариман огто һанаанда орошогүй хаалтануудые бии болгоно, «уридшалан хэгдэхэ эрхэ нүхэсэлнүүдые» зохёожо эхилээ.

Ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряажа эхилхынгээ урда, «Советскэ Союзда политическэ байдалай хэр зэргээр хубилһые хараха ёһотойбди» гээд президентын туһалагша хэлэһэн байна.

Эдэ бүгэдэнь ехэл томоотой бэшэ.

Далан гү, али дүшэн жэлэй саада тээ иимэрхүү эрилтэнүүдэй табигдаа һаань, энэнь юумэ ойлгохогүй, түүхын талаар һохор ябадал гэжэ ойлгогдохо байгаа. Харин мүнөө эдэ бүгэдэ бодото байдалые огто ойлгодоггүй байһыень харуулна

«Уридшалан хэгдэхэ эрхэ нүхэсэлнүүд» болгогдон, юрын буу зэбсэгүүд тухай асуудал баһал нэрлэгдэнэ. Энэ асуудал өөрөө баһал шухала.

Советскэ Союз, Варшавска Договорто ородог гүрэнүүд юрын буу зэбсэгүүдэй талаар «булюу байдалтай» гээд мүнөө болотор Баруунай оронуудта баталагдадаг байгаа. Энэнь ядерна зэбсэг хүсэ шадалаа ехэдхэхые НАТО-е баадхана гэһэншүүгээр баталдаг байгаа.

Эндэ ямаршье тэнсүүригүй юумэн үгы ааб даа. Рейкьявигай һүүлдэ энэ баримтые түрүүшынхиэ господин Шульц господин Рейган хоёр мэдэрһэн байна. Гэбэшье энэ асуудалай удха буу зэбсэгүүдэй тэнсүүриие хангалгада зорюулагдана бэшэ. Ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдэй орондо юрын буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээхые бидэ хүсэнэ бэшэбди.

Зуун жэлэй дүүрэтэр ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые усадхаха тухай манай январиин дурадхалда химическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые усадхаха ба юрын буу зэбсэгүүдые охээр хороохо тухай бодол баһал оруулагдаһан байгаа гээд һануулһуу.

Январиин һүүлээршье бидэ энэ асуудалда нэгэтэ бэшэ бусаһан байгаабди. Энэ зун Будапештдэ Варшавска Договорто ородог гүрэнүүдэй дурадхалнууд дэлгэрэнгыгээр найруулагдаһан байгаа. Нүгөө талынхидта, НАТО-гай гэшүүдтэ бидэ тэдэниие эльгээгээ һэмди.

Мүнөө болотор тэрээндэ харюу абтаагүй байһаар.

Исландидахи уулзалга болбол политическэ ажал ябуулагшадай хэлэһэн үгэнүүдэй болон соносхолгонуудай бодото үнэ сэнгые туршаһан үйлэ хэрэг болоо гээд Рейкьявигай һүүлээр үдэр бүхэндэ элирнэ.

Ядерна буу зэбсэгүүдһээ сүлөөрхэ хэрэгтэй, хэрбээ СССР-эй болон США-гай энэ асуудалые шиидхээ гээшэ һаань, ядерна буу зэбсэггүй дэлхэй дээрэ ямар хүнгэнөөр амилагдахаб гээд хэды охээр хэлэгдэһэн байгаа гээшэб. Харин зарим тэды этигэл найдалай бии боложо эхилхэдэ, үшөө үсэгэлдэр ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые үзэн ядажа, дэлхэй дээрэ тэдэниие усадхаха хэрэгтэй гэжэ баталжа байһан хүнүүд үгэ дуу гарахаяа болёод байна.

Американ ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдтэй, американ ракетэнүүдтэй хахасахань хэсүү гээд угайдхадаа Баруун Европодо хэлсэнэ.

Баруунай оронуудта политика зохёодог хүнүүд гансал хамгаалха зорилготойгоор ядерна буу зэбсэг хэрэгтэй гэжэ тоолодоггүй гээшэ ха. Ракетэнүүдые үлөөхын тулада шалтаг бэдэржэ, СОИ-гай программые дэмжэхэ хэрэгтэй гэжэ правительствануудай хэлэжэ байхадань, ондоо тайлбари үгэхын аргагүйл.

Бидэнэртэшье, Баруун Европын олониитэдэшье бодожо үзэхэ юумэн бии.

Сэхэ добтолго хэхын хажуугаар, бүри нарин хурса арга мэхэ хэрэглэнэ. Элдэб шалтагаанаар һанаандань таарахагүй юумые голоод, ашатай туһатай юумые хэлсээнүүдэй столһоо абажа болохогүй гээшэ гү.

Бидэ, совет талын манай даамгай ехэ дурадхалнуудые нэгэн бүхэли болгон найруулһан дээрэһээ Рейкьявигта бэрхэшээлнүүд ушараа гээд хэлсэнэ. Харин манай нэгэдүүлэн найруулһан дурадхалнууд болбол аша туһые буулган зүблэрэлгые тэнсүүлһэн, һанаа зоболгые үгы болгоһон ябадал, аюулгүй байдалай аша туһын хоорондоо холбоотой байлга мүн болоно. Эндэ бүхы юумэн наринаар бодожо үзэгдэнхэй.

Али бүхы талаар эбсэжэ, тэнсүүриие һэргээхын тула юушье хээгүй аад, Баруунай оронуудта энэ гүнзэгы удха баримтатай үнэн зүб ниитэ үгээ ойлголсолгые буруу һүргэхые оролдоно.

Рейкьявигта найруулагдаһан манай бүхы дурадхалнууд стратегическэ гол зэбсэг хэрэгсэлнүүдтэй холбогдонхой. Манай буултанууд болбол дурадхалнуудаймнай хубинь бо-

Бригадна подряд: онол арга, шанар, дэлисэ

НЭБТЭРҮҮЛХЭ, ХҮГЖӨӨХЭ

«Арад зоной хэрэглэмжые хангаха талаар хэлхээ холбооной хүдэлмэриин хэмжээе 26—28 процентээр ехэ болгохо» гэһэн зорилго СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд соо табигданхай. Эдэ зорилгонуудые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула эрдэм, техникын түйлалтануудые, ажал эмхидхэлгын түрүү онол аргануудые үйлэдбэридэ зоримгойгоор нэбтэрүүлхэ шухала болоно.

Республикын хэлхээ холбооной һалбарида бригадна подрядай гурим 1981 ондо нэбтэрүүлэгдэжэ эхилһэн юм. Городской телефонно станциин автомат-телефон заһабарилдаг бригада эгээл түрүүлэн энэ түрүү гуримаар ажаллажа захалаа һэн. Эмхидхэлэй талаар бага бэшэ бэрхэшээлнүүдые дабажа, энэ бригада бии болгогдоһон байха юм. Өөһэдынгөө болон бусад предприятинуудай дүй дүршэлдэ түшэглэн, саашадаа бригадна подрядай гурим үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэжэ эхилээ. Энэ хугасаа соо таксофонуудай тоо 260-һаа 484 болотор олошороо. Нэгэ таксофонһоо олзо доход абалга дунда зэргээр 25 процентээр дээшэлээ. Бригадын гэшүүн бүхэн автомат-телефоной хүдэлмэриин шанарые хинан шалгахаһаа гадна кабина соо ариг сэбэр байлгахые оролдоно.

Эдэ туршалгануудай һүүлээр 1982 онһоо бригадна подрядай гурим хэлхээ холбооной һалбарида улам үргэнөөр хүгжөөгдөө. Мүнөө республикын хэлхээ холбооной предприятинуудта энэ түрүү гуримаар ажалладаг 116 бригада тоологдоно. Эдэ бригадануудта 1174 хүн ажаллана. Улаан-Үдын телеграфно-телефонно, городской телефонно станцинуудай, почтамтын бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй 70 гаран процентнь бригадна подрядай гуримаар ажаллана гээшэ. Почтамтын хүдэлмэрилэгшэд ажал эмхидхэлгын энэ түрүү гурим 1982 ондо үйлэдбэридээ нэбтэрүүлжэ эхилээ һэн. Мүнөө үедэ эндэ 30 бригада ажаллана. Тэрэ сагһаа хойшо 7 хүн хүндэ ажалһаа сүлөөлэгдэжэ, ондоо хүдэлмэридэ оруулагдаа, ажалай бүтээсэ 15 процентээр дээшэлүүлэгдээ, салин хүлһэн дунда зэргээр 13 процентээр ехэ болоһон байха юм. Мүн ажалда орохо, гараха ябадалнууд эрид үсөөрөө, журамшье шанга болоо гээшэ. Хэлхээ холбооной 3, 4, 9, 15, 31, 33, 45-дахи отделениинүүдэй коллективүүд нэтэ жэгдэ һайнаар ажаллажа, уншагшадта бүхы корреспонденци саг соонь абаашана. Хэлхээ холбооной 4-дэхи отделениин коллектив социалис мүрысөөндэ илажа, «КПСС-эй XXVII съездын нэрэмжэтэ бригада» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртөөд, тэрэнээ амжалтатай хамгаална.

Ажахын тоосооной гурим үйлэдбэридэ нэбтэрүүлжэ, туршалга үнгэргэхөөр хараалаабди. Мүнөө бэлэдхэлэй хүдэлмэри түлэг дундаа ябуулагдажа байнхай. Республикын радио-телевизионно дамжуулгын түбэй нэгэ бригада энэ гуримаар ажаллажа эхилхэ юм. Энэ бригадын бүридэлдэ инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэ оруулагдаха. һарын нормын ёһоор үгтэһэн материал, түлишын-энергетическэ нөөсэнүүдые гүйсэд хэрэглэжэ, даабаринуудаа дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ болоно. Телеграфно-телефонно станциин бригадануудай коллективүүд ажахын тоосооной гуримаар ажаллаха юм. Саашадаа эдэ коллективүүдэй дүй дүршэлые шэнжэлжэ үзөөд, ажахын тоосооной гуримаар ажалладаг бригадануудай тоо олошоруулхабди. Станционно түхеэрэлгэнүүдые заһабарилдаг, автобазын жолоошодой, заһабарилагшадай болон бусад бригаданууд энэ түрүү гуримаар хүдэлжэ эхилхээр түсэблэгдөө.

Бригадануудай бүридэлдэ инженерно-техническэ мэргэжэлтэдые оруулжа, туршалгануудые үнгэргэһэн байнабди. Жэшээлхэдэ, Закаменск хотын телефонно станциин станционно түхеэрэлгэнүүдые заһабарилдаг электро-хабсаргагшадай бригада коллективэйнгээ бүридэлдэ инженерые оруулжа, эрхим дүнгүүдые туйлана. Бригадир Н. С. Штыревагай үүсхэлээр 1984 оной декабрь һарада энэ бригада эмхидхэгдээ һэн. Надежда Семеновнагай оролдолгоор тус коллектив бэхижэжэ, станци дотор дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүүлнэ. Эбтэй эетэй энэ бригадын гэшүүд хоорондоо харилсаата хэдэн мэргэжэл шудалжа, бэе бэеэ һэлгэн хүдэлхэ аргатай болоо.

Н. С. Штыревагай хүтэлбэрилдэг бригадын хүдэлмэриин дүй дүршэл согсологдожо, хэлхээ холбооной предприятинуудай коллективүүдэй дунда дэлгэрүүлэгдэхэ.

Үнгэрэгшэ жэлэй эсэс багаар хэлхээ холбооной үйлэдбэриин-техническэ управлениидэ түрүү гуримаар ажалладаг бригадануудай хүтэлбэрилэгшэдэй семинар болоо һэн. Эндэ суглараһан бригадирнууд дүй дүршэлөө андалдажа, бригадна подрядай гуримые саашадань улам хүгжөөн һайжаруулха зорилгонуудые тодорхойлһон байха юм.

Мүнөө дээрээ хэлхээ холбооной предприятинуудта ажалладаг зарим коллективүүд бригадна подрядай гуримда оруулагдаагүй байһаар. Тиимэһээ СССР-эй Хэлхээ холбооной министерствын коллегиин, һалбариин профсоюзай ЦК-гай тогтоолой ёһоор 1988 оной эсэс болотор эдэ коллективүүд бригадна подрядай гуримда оруулагдаха юм. Юуб гэхэдэ, эдэнэрэй ажалай бүтээсэ бригадна подрядай гуримаар ажалладаг коллективүүдтэ орходоо һураггүй доогуур байна. Мүн хүдэлмэриин шанар һанаһанда хүрэнэгүй бшуу.

Хэлхээ холбооной үйлэдбэриин-техническэ управлениин арбан хоёрдохи табан жэлэй түсэбөөр хараалагдаһанай ёһоор почтово, телеграфна хэлхээ холбооной бригаданууд бултадаа байгша ондо бригадна подрядай гуримаар ажаллажа эхилхэ юм. Ерэхэ хоёр жэлэй туршада хэлхээ холбооной станционно, линейнэ түхеэрэлгэнүүдые заһабарилдаг 554 электро-хабсаргагша болон инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд хамтын подрядай гуримаар хүдэлхөөр түсэблэгдэнхэй. Саашадаа эдэ бүхы асуудалнуудые зүбөөр шиидхэхын тула материально-техническэ, транспортна хангалтые эрид һайжаруулха хэрэгтэй.

Хэлхээ холбооной предприятинуудай үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, булюу талануудаа һайнаар харуулһан бригадна подрядай гурим али болохоор хүгжөөжэ, урдаа табиһан зорилгонуудаа хэлхээ холбоошод амжалтатайгаар дүүргэхэ.

Н. ЛАРИОНОВА,
Хэлхээ холбооной үйлэдбэриин-техническэ управлениин экономист.

Совет оронуудта

ВЕТЕРАНУУД ТУХАЙ АНХАРАЛ

БАТУМИ. Пенсионерка Т. Кыландадзе долоон хоног бүридөө айлшадые угтадаг. Батумиин горсобестэ эмхидхэгдэһэн пенсионернүүдые хангаха таһагай хүдэлмэрилэгшэд хараалагдалан болзорто наһажаал эхэнэртэ захиһан эдеэ хоолой зүйлнүүдые асарна.

Кутаиси, Рустави хотонуудта иимэ таһагууд хүдэлдэг.

— Туршалга хэхэ зорилготойгоор бии болгогдоһон эдэ таһагууд ветеранууд тухай анхарал оролдолго бэе дээрээ даажа абаа юм, — гээд Грузиин ССР-эй социальна хангалгын министр К. Гардабхадзе хэлэнэ.

(ТАСС).

БАГАШУУЛЫЕ БАЯСУУЛХАНЬ

Репортаж

Үдэ голой урда бэедэ ориоһон Пионернүүдэй байшан байгша ондо баригдажа, бишыхан ээдтээ дамжуулагдаха ёһотой юм. Мүнөө эндэ «Жилгражданстрой» трестын барилга-хабсаралгын 1-дэхи управлениин Тамара Васильевна Пахомовагай хүтэлбэрилсэн штукатур-шэрдэгшэдэй бригада ажаллажа байнхай.

— Байшангай барилгада хабаадажа байһан бригадануудай дунда энэ коллектив бүтээсэ ехэтэй ажалаараа шалгарна. Тус бригадын олохон басагад гол мэргэжэлһээ гадна плиточнигэй хүдэлмэри хэжэ шадаха болонхой. 15-дахи ГПТУ байгша ондо дүүргэһэн Екатерина Цыремпилова, Стелла Тыхеева гэгшэд энэ барилгада ажалайнгаа намтар эхилээ. Үнинэй хүдэлмэришэд Лидия Коркина, Любовь Филиппова гэгшэд тэдэнэрэй һурган хүмүүжүүлэгшэд юм, — гэжэ прораб В. И. Степанова хөөрэнэ.

Хараалагдаһан саг соогоо энэ байшангые ашаглалгада оруулхын тула Т. В. Пахомовагай бригада габшагайгаар ажаллана. Октябриин революциин 69 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгаяа тэдэнэр дүүргэхэ дүтэлэнхэй.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Бригадын гэшүүд; 2. Залуу хүдэлмэришэн Е. Цыремпилова. 3.

МАЛ АЖАЛ — онсо шухала һамбари

Түнхэнэй районой колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд үбэлжэлгэдэ бэлдэлгэдэ онсо анхарал хандуулдаг. Мүнөөдэрэй байдалаар зарим ажахынууд энэ хаһадаа бэлэдхэл муутай, нүгөөдүүлынь яһала бэлэдхэлтэй хүрэжэ ерээ. Саяанай совхозой Загтадай отделениин адууһа малай байра байдалынь саг соогоо заһабарилагдаһан юм. Заһабарилгын хоёр бригада эмхидхэгдэжэ, бүхы байранууд бэлэн болгогдоо.

Һүнэй фермые даагша, В. М. Пермяков өөрөө тус-

ШАДАЖА ШАХАҺАНАЙ ...

Зэдын районой Бооцын совхозой хонишод Валерий Ганжурович Чагдуров, Александр Саранович Ирденжапов гэгшэд зунай бэлшээриин үедэ ашаг үрэтэйгөөр хүдэлжэ, ехэ амжалта туйлаба. Эдэнэр эрэ зуһаг хонидые холын бэлшээридэ таргалуулһан байха юм.

Шэмэтэй үдхэн ногоондо адуулагдаһан, тунгалаг һайхан уһаар саг соогоо ундалуулагдаһан хонид үдэр бүхэндэ шэгнүүриеэ хараа байса нэмээгээ. Тиигэжэ дүй дүршэлөөр баян эдэ хонишод һанаһандаа хүрэбэ.

Засагай дээдын зургаануудта

…ОНОЛ АРГАНУУДТА, …ЛТАНУУДТА ТҮШЭГЛЭХЭ

[illegible]

объектнүүдые барихадаа, һая болотор нимгэн ханатай хоолойнуудые досоо талаһаань жэбэрхэгүй бодосоор хушангүй хэрэглэдэг байгаа. Мүн эндэ ажалаа хамтын подрядай гуримаар эмхидхэһэн коллективүүд үсөөн.

Барилгын «Бурятводстрой» управлениин подразделенинүүдтэ объектнүүдые голодһотойгоор, дутуу хээд тушааха дутагдал үшөө усадхагдаагүй байха юм. Урид туршалга хэнгүй гурбан жэлэй саада тээ ашаглалгада тушаагдаһан Охор-Шэбэрэй уһалууриин системэ мүнөөшье хүдэлгэгдэнэгүй. Борьёогой уһалууриин системэдэ нягтаруулагдангүй хэгдэһэн хаалта — даамбань зарим газараараа хэмхэржэ һалашоо. Тэрэшэлэн мелиоративна объектнүүдтэ шоройгоор болон бетоноор хэгдэһэн ехэнхи хүдэлмэриие барилгын лаборатори хинан шалганагүй.

Баригдажа байһан мелиоративна объектнүүдэй дирекци ашаглалгада тушаагдаха объектнүүдээ хэрэгтэй түхеэрэлгэнүүдээр, загаһа тогтоохо тусхай тодхолгоор хангаһагүй.

Мелиоративна объектнүүдые барижа, аша үрэтэйгөөр ашаглахадань Буряадай туршалгын-мелиоративна станци эрдэмэй-техническэ дэбжэлтые улам хурдадхаха тодорхой нүлөө үзүүлнэгүй.

Тус станци анхан байгуулагдаһанһаа хойшо оройдоол хоёр (һаалиин мал үсхэбэрилгэдэ олон жэлэй һайжаруулагдаһан бэлшээри хэрэглэхэ, ургаса уридшалан тодорхойлхо) заабари үгэһэн байна. Станци өөрынгөө хүдэлмэриие проектнэ болон барилгын эмхинүүдэй ажалтай нягта холбоо байгуулнагүй, ехэнхи сагаа ямар нэгэ темэ зохёохо-доо үнгэргэжэ һалгана. Эдэ бүхы дутагдалнуудһаа уламжалан, эндэ хүдэлмэрилэгшэдынь үни тогтожо хүдэлнэгүй. Мүнөө үедэ бүхыдөө ажалладаг 45 хүнэй оройдоол гурбаниинь инженер-мелиораторэй мэргэжэлтэй юм.

Мелиораци хэгдэһэн газараа ашаглаха талаар горитой-хон дутагдалтай. Жэшээлбэл, Буряадай АССР-эй Мелиорациин ба уһанай ажахын министерствэ, мүн тэрэнэй ашаглалгын уһанай ажахын эмхинүүд районуудта газар уһалха түсэбөө жэл бүхэндэ дүүргэнэгүй. Мелиораци хэгдэһэн газараа ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхээр, колхоз, совхозуудай хэһэн хэмжээнүүдынь олонхи ушарта бэелүүлэгдэнгүй үлэшэнэ.

Тиимэһээ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй абаһан тогтоолой ёһоор республикын уһанай ажахын эмхинүүд партиин ХХVII съездын болон КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1984 он), июниин (1986 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые хүтэлбэри болгон, хүдэлмэриингөө онол аргые эрид һайжаруулжа, ажахые эрхилхэ арга шадабари үргэнөөр хэрэглэжэ, дэлгэрүүлһэн ажалдаа хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдэй харюусалгые дээшэлүүлхээр хараалагдаһан хэмжээнүүдые бэелүүлхэ болоно.

Энэ зорилгоор мелиоративна барилга тодхолгые хангажа, проектнэ зүб шиидхэбэринүүдэй ашаар, элшэ хүсэ гаргашалгые доошолуулжа, гол, мүрэн дээрэ мелиоративна объектнүүдэй проект зохёожо бариха хүдэлмэри хизаарлаха, мүн бии байгаа уһалууриин системэнүүдые һэльбэн шэнэлхэдээ, уһанай үерһөө хамгаалха найдамтай хаалта бариха зэргэтэй.

Арбан хоёрдохи табан жэлдэ 450 километрэй зайда хоёр талаһаа жэбэрдэггүй бодосоор хушагдаһан нимгэн ханатай булад хоолойнуудые хэрэглэхээр мелиоративна барилгын проект зохёожо, блогуудтай 14 бүлүүр станци, «Нептун» түхэлэй бүлүүр станцитай 16 блок-түхеэрэлгэ тодхожо, уһа сасаха бага хүсэтэй «Фрегат», «Кубань» түхэлэй 20 машинануудые ашаглажа, 128 гидроподкормщик — түхеэрэлгэ нэбтэрүүлхэ юм. Проект зохёоходоо, барилга түргэдхэхээр тэһэлэлгын хүдэлмэри үргэнөөр хэрэглэжэ, хүрьһэ хушаха лентэ нэбтэрүүлхэ, мүн дизельнэ түлишөөр хүдэлгэгдэдэг бүлүүр станцинуудые электрын элшэ хүсэнэй стационарнуу даар һэлгэхэ зорилго хараалха байна.

Оньһожоруулагдамал - нүүдэл бүхы колоннонуудта түхеэрэлгэнүүдые заһабаридха агрегадуудай нормо-комплект нэбтэрүүлжэ, нэгэ томо объект дээрэ оньһожоруулагдамал комплекс байгуулһанай ашаар бүтээсэ ехэтэй техникээ нэгэ газарта суглуулжа, баригдажа байһан объектнүүдые 10 процентээр хороолгые хангаха болоно.

Эрдэмэй шэнжэлгэнүүдэй хэмжээ, һалбариин эрдэмэй үрэ дүнгүүдые дээшэлүүлжэ, эрдэмэй хүсые гол шухала шэглэлдэ — ямар нэгэ ургамалай тарилга гү, али тусгаар участок уһалха гурим тодорхойлгодо элсүүлжэ, эрдэм үйлэдбэри хоёрой холбоое бэхижүүлхэ, мүн эрдэмэй шэнэ нэмэлтэнүүдые түргэн нэбтэрүүлхэ эрилтэ табигдана.

1990 ондо уһалагдадаг 30 мянган гектар хүрэтэр газарай хүдөө ажахын ургамалнуудай ургаса уридшалан тодорхойлхо программа нэбтэрүүлжэ, арбан хоёрдохи табан жэлэй эсэс болотор мелиораци хэгдэһэн 80 мянган гектарай газар аша үрэтэйгөөр хэрэглэхээр хэлсээ баталжа, 1990 он болотор уһанай гаргашые 15 миллион кубическэ метрээр алмажа, уһанай нөөсэ гаргашалха 25 регистратор тодхожо, бүлүүр 25 станци электрын элшэ хүсөөр хүдэлгэдэг болгохо зэргэтэй. Тэрэшэлэн колхоз, совхозуудай, уһанай ажахын эмхинүүдэй хүдэлмэришэдһөө бригадануудые байгуулжа, ажалыень хамтын подрядай гуримаар эмхидхэхэ болоно.

Октябриин 24—Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин үдэр.

1945 оной энэ үдэр ООН-ой Устав хүсэндөө ороһон байгаа.

ХАРХИС ХҮСЭНҮҮДЭЙ АМЫЕНЬ ТАТАХА

«Нэгэдэмэл Нацинуудай Организацида айлшалан морилыт! Энэмнай танай амгалан тайбан байдалай байшан мүн!» — гэжэ ород ба англи, француз болон испан, араб ба хитад хэлэнүүд дээрэ бэшэгдэһэн транспарант ООН-ой штаб-байшангай холлдо орошодые угтадаг. Октябриин 24-дэ «Амгалан тайбан байдалай байшан» мүндэлһэн үдэрөө тэмдэглэнэ. Дэлхэй дээрэхи гүрэнүүдэй эгээл ехэ ба олоной хабаадалгатай энэ эмхиин 41 жэл гүйсэбэ.

Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин үдэрэй урда тээ тэрэнэй зорилгонууд тухай һанамжануудаараа совет уншагшадтай хубаалдахые ООН-ой Генеральна секретарь Х. Перес де Куэльяр зүбшөөһэн байна.

— Зуун жэлнүүдэй туршада хүнүүд гал, уһанай аюулһаа айжа, шэшэржэ байдаг байгаа, — гэжэ тэрэ ТАСС-ай корреспондентдэ хэлэбэ. — Харин мүнөө тэдэнэй оонһодынь бии болгоһон, һүйд ехэтэй хүсэнүүдһээ үшөө ехээр айна. Энэмнай гэбэл хүн түрэлтэнине, мүн тэдэнэй байгуулһан бүхы юумые һалгаан усадхаха шадалтай хүсэнүүд болоно. Хэрбээ бидэнэрэй хамтаараа ажамидарха хэрэгтэ гол удха шанар олгоогүй һаа, бидэ хайшан гэжэ энэ ой ухаанда орошогүй аюулһаа оонһодыгоо абарха болонобибди? ООН-до түлөөлэгдэһэн арадууд энэ балмад тэнэг ябадалые буруушаан, хамтынгаа хүсоор тэмсэхэ зэргэтэй. Ядерна зэбсэг хэрэглэхэгүй [illegible] правительствануудта, илангаа ядерна буу зэбсэгүүдтэй гүрэнүүдэй правительствануудта харюусалга даалгагдана. Мүнөө үедэ ядерна дайнай аюулые нилээд бага болгохо шэнэ арга боломжонууд нээгдэжэ байнхай. Ерээдүйн хүн түрэлтэнэй аша туһада тэдэнние гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэхэ хэрэгтэй гэжэ, Х. Перес де Куэльяр онсолон зааба.

ООН-ой Генеральна Ассамблейн ээлжээтэ, 41-дэхи сесси түлэг үнгэржэ байнхай. Ядерно-замбуулинай ээрэдэ ООН-ой үүргэ болон удха шанар тухай бодомжонууд уласхоорондын хамтаралай түлөөлэгшэдэй хэлэһэн үгэнүүд дотор ехэ һуури эзэлнэ. Ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха ба буу зэбсэг ярал-тайгаар бүтээлгые һаатуулха хэрэгтэ тэрэ горитой хубитала оруулжа, гүрэнүүдэй хоорондо бухы талын харилсаа [illegible] политическэ үгэ буляалдаата хөөрэлдөөнүүдэй үедэ социалис бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй, нейтральна олон гүрэнүүдэй болон Баруун Европын зарим гүрэнүүдэй түлөөлэгшэд тэмдэглээ. Хүн түрэлтэндэ эрид хубилалтын боложо байһан мүнөө үедэ шэнээр бодомжолхо, шэнэ алхамуудые хэхэ, мүнөөдэрэй бодото байдалые дүүрэн хэмжээгээр ойлгон абаха, амгалан тайбан байдал гээшэ дээдын ехэ баялиг, харин хүнэй ажамидарха гээшэ тэрэнэй гол эрхэ гэжэ ойлгохо шухала.

Дэлхэйн бүхы арадуудта үнэн зүб ба аюулгүй байдал хангаха хэрэгтэ өөрынгөө нэрэ хүндөөр туһа нэмэри хэхэ шэнэ таарамжатай арга боломжонууд мүнөөнэй эрхэ байдалда ООН-ой урда нээгдэнэ гээд сессидэ хабаадагшадай олонхинь бодомжолно. Теэд эдэ соносхолгонуудые бодото хэрэгүүдээр батадхаха хэрэгтэй. Газар далхэй дээрэ ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые үридхэн бүтээлгые болюулха, тэрэнние замбуулинда нэбтэрүүлгые зайсуулан сараха, дайнай аюулые бага болгохо, гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудта этигэл найдал бии болгохо замуудые сэбэрлэлгэдэ ООН ашаг үрэтэй туһаламжа үзүүлхэ бээзэ гээд арадууд хүлеэнэ.

Тиимэһээ уласхоорондын бүхы ажабайдалда ехэ үйлэ хэрэг болоһон СССР-эй болон США-гай хүтэлбэрилэгшэдэй Рейкьявигтахи уулзалгын дүнгүүдтэ делегадуудай анхаралай хандуулһанхай байһаниинь гайхалтай бэшэ. Ядерна үедэ илгадгүй бүхы гүрэнүүдэй политическэ ёһоор шэнээр бодомжолхо шухала гэжэ энэ үйлэ хэрэг батадхаа.

Буу зэбсэгүүдые замбуулинда нэбтэрүүлгые зайсуулан сарахын ба газар дээрэ тэрэнние бүтээлгые болюулхын, эсэсэй эсэстэ ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хаа хаанагүй хүсэд дүүрэнээр усадхахын тула сагаашье хүсэлэл оролдолгонуудаашье гамнахагүй болохоёо гэжэ Рейкьявигтахи һургаал гэршэлнэ. Генеральна Ассамблейн нэгэдэхи (политическэ) комитедтэ Швециин делегат, буу зэбсэг хураалгын талаар швед комиссиин түрүүлэгшэ Май-Бритт Теорин үгэ хэлэхэдээ, ООН-ой сессидэ хабаадагшадай олонхиин һанамжые элирхэйлһэн нимэ мэдүүлгэ хэһэн байна.

Октябриин 24-дэ Генеральна Ассамблейн пленарна заседаниинуудай залһаа делегадууд урдынхиһаа эртэ гаража ошохо юм. ООН-ой үдэрэй хүндэлэлдэ эмхидхэгдэхэ заншалта һайндэрэй концертдэ хабаадагшад, хүгжэмшэд тэдэнэй һууринуудые эзэлхэ юм. П. И. Чайковскиин «Ромео и Джульетта» гэһэн увертюрэ-фантазиин дура буляама аялга зэдэлхэ юм. Дэлхэйн хүгжэмэй энэ эрхим бүтээлэй зохёон байгуулхы удха шэнжэ түби дэлхэйн хүнүүдэй һанаа сэдьхэлдэ хэзээ хэзээнэйхиһээ үлүүгээр таарана. Нэгэдэмэл Нацинуудай Организаци өөрынгөө соносхоһон Эб найрамдалай уласхоорондын жэлдэ гүрэнүүдэй шэнэ политическэ ухаан бодолой болон ажал ябуулгын шэнэ шэнжые дэмжэхэ бээзэ гэжэ хүнүүд хүсэнэ.

Вячеслав ЧЕРНЫШЕВ,
ТАСС-ай корр.

Нью-Йорк.

Соёлой-спортивна комплексдо

ЭДЭБХИТЭЙГЭЭР ХАБААДАНА

«Бурятавторемонт» нэгэдэлэй гол предприяти болохо Шэнэ-Бэрээнэй заводой «Зенит» гэжэ соёлой болон спортын байшангай дэргэдэ һууринай соёлой-спортивна комплекс байгуулагданхай юм. Координационно соведэй хүтэлбэри доро эндэ һониин хэмжээ ябуулганууд үнгэргэгдэдэг һайн һайхан заншалтай болонхой. Тус соведэй гэшүүд үзэл-сурталай политическэ хүдэлмэридэ ехэхэн анхарал хандуулдаг байна. Тиигэжэ олон тоото лекцинүүд уншагдадаг, һайн дуранай бүлгэмэй концерт табигдадаг, тематическа үдэшэнүүд, һонирхолтой уулзалганууд үнгэргэгдэдэг байна гэжэ тэмдэглэхээр. Эдэ бүхы хэмжээ ябуулгадань Шэнэ-Бэрээнэй заводой хүдэлмэришэд, «Гигант» колхозой ажалшад, һургуулиин үхибүүд, нэгэ үгоор хэлэхэдэ һууринай хүн зон бултаараа шахуу хабаадалсадаг байна гээшэ. Юуб гэхэдэ, соёлой байшангай дэргэдэ һайн дуранай 37 бүлгэм, тэдэнэй нэгэниинь «арадай» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэтэй болонхой, 14 элдэб һониин нэгэдэлнүүд, арадай 7 университет хүдэлдэг байна. Тиимэһээ тэдэнэр эндэ сүлөө сагаа һонирхолтойгоор, аша үрэтэйгөөр үнгэргэдэг. Район доторoo үнгэргэгдэһэн һайн дуранай бүлгэмэй Бүхэсоюзна харалсаанда эдэ коллективүүд бүгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан юм. Тиигэжэ «Консонанс» гэжэ дуунай-инструментальна ансамблиин арадай коллектив лауреадай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн алдартай. Мүн лэ байшангай дэргэдэхи эрэшүүлэй дуунай бүлэг дипломдо хүртөө гэжэ бидэ мэдэнэбди.

Спортын байшанда хүдэлдэг олон тоото секцинүүдтэ дүн хамта 695 хүдэлмэришэн, 431 һурагша ябажа, элдэб мүрысөөнүүдтэ эдэбхитэйгээр хабаадажа байдаг юм.

КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын тула дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ тус байшангай коллектив эрхим амжалта туйлажа, соёлой-спортивна комплекснуудай дунда шалгаран гаража, КПСС-эй Загарайн райкомой, райгүйсэдкомой зүгһөө Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһан байна.

М. ХИТАРОВ,
КПСС-эй Загарайн райкомой инструктор.

Улаан-Үдын гадар трикотаж хубсаһанай фабрикын 520 хүдэлмэрилэгшэд, мүн 27 бригадын, 7 цехэй коллективүүд жэлэйнгээ даабари болзорһоо урид дүүргэхэ тухай дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаа юм. Тус предприятида бригадна подрядай гурим нэбтэрүүлгэдэ онсо анхарал хандуулагдана. Мүнөө фабрикын хүдэлмэришэдэй 70 процентнь бригадна подрядай гуримаар хүдэлжэ байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түрүү оёдолшон Агафья Исааковна Долбеева.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Социалис оронуудаар

БРАТИСЛАВА. Словакиин ниислэлдэ баригдаһан түмэр замшадай түбэй поликлиникэ түрүүшын пациентнүүдые угтажа абаба. Бүхыдөө зуун миллион шахуу кроной сэнтэй эмнэлгын энэ мүнөөнэй комплекс Баруун Словакиин 35 мянган түмэр замшадые ба тэдэнэрэй гэр бүлэнэрые хангаха юм. Чехословакиин медицинскэ техникын «Хирана» нэгэдэлэй бүтээдэг эмнэлгын ба үбшэн тодорхойлолгын түхеэрэлгэнүүдээр тэрэнэй корпусууд болон лабораторинууд хангагданхай юм.

Арадай элүүрые хамгаалгын эмхи зургаануудые хүгжөөн нарижуулха, ажалшадай элүүр энхэ тухай сагүргэлжын анхарал оролдолго гаргаха гээшэ коммунис партиин, республикын правительствын социальна политикын шухалын шухала зорилгонуудай нэгэниинь болоно. Арадай засагай жэлнүүдтэ Словакида хэдэн зуугаад больница, поликлиникэ баригдаһан, врачнарай тоо 7 дахинһаа үлүүтэй олошорһон байна.

СОФИ. Хара далайн эрье дээрэхи Варна хотын фестивальна шэнэ комплекс һайндэрэйхеэр шэмэглэгдэн гоёогдоо. 2 жэлдээ нэгэ дахин үнгэргэгдэдэг болгар уран һайханай фильмын 19-дэхи фестиваль эндэ нээгдээ. Фестивалиин «Алтан розо» гэжэ эхэ шагналда зуурашалагдаһан 30 шахуу фильм тэрэнэй программада оруулагданхай. 20 гаран ороной, тэрэ тоодо Советскэ Союзай киногой уран бэлигтэн фестивалиин айлшадынь болоно.

Варнада болгар ба совет оршуулагшадай хоёр үдэрэй зохёохы уулзалга боложо дүүрэбэ. Шүлэгүүдые болон прозоор бэшэгдэһэн зохёолнуудые оршуулха асуудалнуудые тэдэнэр зүбшэн хэлсээ. Залуу оршуулагшадай хүдэлмэридэ онсо анхарал хандуулагдаһан байна. Уулзалгада хабаадагшад уран зохёолдо дуратай нютагай хүн зоной урда үгэ хэлээ.

БУДАПЕШТ. Байгша табан жэлдэ Венгридэ гүрэнэй хамгаалга доро байдаг газарай талмай 100 мянга гаран гектараар үргэдхэгдэхэ байна. Ороной газар дайдын тиимэ ехэ бэшэшье һаань, 140 национальна парк болон заповедник тоологдодог. Тэдэнэр миллион шахуу гектар газар эзэлдэг. Байгаалиин эдэ баялигуудые арьбадхаха зорилготойгоор модон, һөөг бургааһан ехээр һуулгагдадаг юм. Венгридэ баталагдан абтаһан холын хараатай программын үндэһөөр энэ хүдэлмэри хэгдэдэг. Тэрэниие бэелүүлгэдэ улад зон улам олоороо хабаадана. Гансал һүүлэй арбан жэлдэ тэдэнэр 1 миллионһоо дээшэ модо һуулгаһан байна.

ВАРШАВА. Польшын Цецина хотын А. Варскиин нэрэмжэтэ судоверфьдэ СССР-эй захилаар бүтээгдэһэн «Академик Шатский» гэжэ эрдэм-шэнжэлгын шэнэ судна дээрэ совет туг намилзуулагдаба. Тэрэ хадаа «Шельф» гэһэн программын үндэһөөр Советскэ Союзай захиһан тамаралгын хэрэгсэлнүүдэй тоодо оролсоно.

«Академик Шатский» тусхай түхеэрэлгээр хангагданхай, геохимическэ, геофизическэ болон аэиаметрическэ гурбан лабораторитой,

УЛААН-БААТАР. Бүхы гол дүнгүүдээр түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй юһэн һарын түсэбые Монгол Арадай ажалшад амжалтатайгаар дүүргэбэ гээд МНР-эй Түбэй статистическэ управлениин толилуулһан мэдээсэл соо хэлэгдэнэ. Промышленностьда продукци худалдаха түсэб 100,7 процент, ажалай бүтээсэ—105,4 процент дүүргэгдээ. һү, ооохо, үбһэ бэлэдхэхэ, бэлшээри уһатай болгохо талаар даабаринууд дүүргэгдээ.

Жэлэй эхинһээ хойшо барилгын 400 шахуу объект ашаглалгада оруулагдаа гээд ЦСУ мэдээсэнэ. Нёгондо жэлэй энэл хугасаатай сасуулхада, орон дотор эд барааһай эрьесэ 4 процентээр дээшэлээ. МНР-эй гадаадын худалдаа наймаанай эрьесэ бүхы дээрээ 4,9 процентээр ехэ болоо.

(ТАСС).

…РЭЛХИДЭЙ ХАРЮУСАЛГА ТУХАЙ

[illegible]

Үбгэ һамган хоёрой хуулиин ёһоор һалахадашье, үхибүүдтэнь тэдхэмжэ (алимент) түлэгдэхэ ёһотой ха юм.

Харин зарим нэгэ нэтэрһэн түрэлхид үхибүүндээ алимент түлэхэгүйн тула зорюута тэрьедэдэг, али болохоор бээ далдалдаг байна бшуу. Тэдэнэр ажалда ороногүй, архи ууна, ондоо хото, городуудаар зайгуултана, нюурыень үнэмшэлһэн документнүүдээшье зорюута хаяна. Үхибүүдэйнгээ харууһанда мүнгэ түлэхэһөө хулжадаг түрэлхидтэ уголовно харюусалга тохогдодог юм. Тэдэнэр нэгэ жэл хүрэтэр эрхээ хаһуулдаг, үгышье һаа, энэл болзороор ажалаар заһан хүмүүжүүлэгдэхэ ёһотой.

Эдээнһээ гадна, бусад ондоошье хэмжээнүүд хараалагданхай. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1986 оной февралиин 6-най тогтоолой үндэһөөр, алимент түлэхээ хулжаһан түрэлхидые бэдэржэ байһан үе соо социальна хангалгын шугамаар үхибүүдтэнь саг зуурын пособи түлэгдэдэг болоо. Зүгөөр түрэлхидэй олдоходо, тэдээнһээ пособиин бүхы хэмжээн алиментээ хамта дерагдажа эхилхэ зэргэтэй юм.

Эрхэтэд Максименко Виктор Александрович, 1945 оной, Мирзоев Рамула Патихнзевич, 1949 оной, Голубев Владимир Иннокентьевич, 1948 оной, Алексеев Василий Михайлович, 1944 оной, Ушаков Николай Леонидович, Котлов Александр Николаевич, 1946 оной удаан саг соо алиментһээ хулжажа байһанайнгаа түлөө дотоодын хэрэгүүдэй органуудаар бэдэрүүлэгдэжэ байна. Үхибүүдэй байшанда оруулагдаһан үхибүүндээ мүнгэ түлэхэ дурагүй эхэ Латынцева гэдэг мүн лэ иимэ харгыда оронхой ябана. Эдэнэрэй список үргэлжэлүүлжэшье болохо юм. Зүгөөр эдэнэй хэнэйньшье үхибүүнэйнгээ харууһанда хайша хэрэгээр хандаһандаа хуулиин урда харюусахань сохом лэ.

Теэд ямар шалтагаан дээрэһээ алимент түлэхэһөө хулжагшад ушарна гээшэб? Эндэ кадрнуудай таһагай хүдэлмэрилэгшэд зэмэтэй. Тэдэнэр хүдэлмэридэ абаһан хүнүүдэйнгээ паспортые шалганагүй. Жэшээлхэдэ, Титяев Владимир Викторович модошо дарханаар 2-дохи ТЭЦ-тэ хүдэлмэридэ абтаһан байна. 56-дахи оньһожоруулагдамал колоннодо Карпов Александр Андреевич ажалда абтаа. Эдэ предприятинуудай кадрнуудай таһагта тэдэнэй паспортнуудыень эрижэ харааагүй байна. Харин тэндэнь «алимент түлэхэ уялгатай» гэһэн тэмдэг байгаал ха юм.

Иимэ жэшээнүүд үшөөл олон байха. Гэхэ зуура, «алимент түлэхэ уялгатай» гэжэ тэмдэг кадрнуудай таһагайхид харабашье, тэрэнээ сүүдэй газарта дуулганагүй.

Үгышье һаа, предприяти, эмхи зургаануудай бухгалтеринүүд ажалда орогшын паспортдо тэмдэгэй байгаашье һаань, сүүдһээ гүйсэдхэхы хуудаһанай ерээгүй байбал, алиментыень даража абаагүй байдаг.

Дээрэ хэлэгдээшэһээ тобшолол хэхэдэ, хүдэлмэриингөө талаар энэ асуудалда хабаатай бүхы хүнүүд өөрынгөө уялгануудые һайн һэшхэлээрэ бэелүүлжэ, алиментһээ хулжагшадые элирүүлхые оролдохо зэргэтэй гээшэ. Харин үхибүүгээ тэжээхэһээ татагасадаг хүйхэрнүүдые мэдэхэ, таниха, зэргэлжэ ажаһуудаг хүнүүд юрэнхы эрхэтэн уялгаяа дүүргэнгээ, дотоодын хэрэгүүдэй органуудта дуулгадаг байхыетнай хүсэнэбди. Үхибүүд тухай бултадаа һанаагаа зобохо ёһотой гээшэбди.

А. ПРОНИН,
Буряадай АССР-эй МВД-гэй паспортна таһагай начальник.

ТАСС — АПН

ХИЛЫН СААНАҺАА

…Н-ой ГЕНЕРАЛЬНА АССАМБЛЕЙН СЕССИ ДЭЭРЭ

[illegible]

Ливиин болон Гайанын түлөөлэгшэд үгэ хэлэхэдээ, СОИ гэдэг программые Вашингтоной бэелүүлхэ гэһэн хүсэл эрмэлзэлые, «одото дайнай» түсэбүүдые эрид буруушааба. Испаниин түлөөлэгшэ Хуан Мануэль Лаглета үгэ хэлэхэдээ, Советскэ Союзай ядерна тэһэлэлгэнүүдые нэгэ талаһаа болюулһыень үндэрөөр сэгнээ.

НЬЮ-ЙОРК. Дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдал, адли тэгшэ эрхэ, хүгжэлтэ, дэбжэлтэ хангаха зорилготойгоор залуушуул гурбан мянгадахи жэлэй богоһо алхаха ёһотой. ООН-ой Генеральна Ассамблейн 41-дэхи сессиин делегадууд тэрэнэй гурбадахи комитедтэ (социальна, гуманитарна асуудалнууд ба соёлой асуудалнууд) «Залуушуулда хабаатай политика ба программанууд: хабаадалга, хүгжэлтэ, эб найрамдал» гэһэн зүблэхэ зүйлые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадахадаа, иимэ һанал бодолтой байһанаа мэдүүлээ.

Бүхы дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдал хангаха, буу зэбсэгүүдые хурааха, уласхоорондын шахардуу шанга байдал һуларуулха, арадуудай хоорондохи хани барисаае хүгжөөхэ ажал ябуулгада залуушуулай хабаадалсалгые урмашуулха талаар ООН-ой уряада анхаралаа ехээр хандуулха гээшэ тон шухала удха шанартай хэрэг болоно гэжэ Данини, Хитадай, Сингапурай, Турциин, Чехословакиин, Швециин ба бусад оронуудай түлөөлэгшэд тэмдэглэбэ.

«Хабаадалга, хүгжэлтэ ба амгалан байдал» гэһэн уряа доро Залуушуулай уласхоорондын жэл үнгэргэхыень бүхы оронуудые уялгалха хэрэгтэй гэжэ СССР-эй делегат И. П. Калинина мэдүүлбэ. Ерээдүйн үетэнине эдэбхитэйгээр, һайхан сэдьхэлтэйгээр, элүүр энхээр хүмүүжүүлхэ гээшэ шухалын шухала асуудал болоно. Социальна хүгжэлтын үндэһэн шухала асуудалнуудые, тэрэ тоодо залуушуулда хабаатай асуудалнуудые шиидхэлгэдэ хүбүүд, басагад бүри эдэбхитэй үүргэ дүүргэхэ ёһотой гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Совет делегадай һанамжын ёһоор, национальна болон уласхоорондын залуушуулай эмхинүүдэй хоорондохи холбооe бэхижүүлгэ энэ талаар үүргэ нүлөө үзүүлхэ.

Советскэ Союзда залуушуулда, тэдэнэй ажабайдалда, мэргэжэл ололгодо, социальна ургалтада экономикые хүтэлбэрилгые шэнэдхэн хубилгалга, ниитын харилсаае, социалис демократине нарижуулан һайжаруулга тон ехэ удха шанартай байна. Ушар иимэһээ тэдэ гүрэнэй болон общественнэ зүгһөө онсо анхаралаар хүреэлэгдэнэ гэжэ СССР-эй түлөөлэгшэ тэмдэглээ.

БҮЛЭГЭЙ ЗАСЕДАНИ

ЖЕНЕВЭ. Ядерна болон замбуулинай буу зэбсэгүүдээр совет-американ хөөрэлдөөнүүдэй үндэһөөр замбуулинай буу зэбсэгүүд тушаа бүлэгэй заседани эндэ болобо.

АРАДАЙ ЗАСАГАЙ ЗУРГААНУУДЫЕ ҺУНГАЛГА

ГАВАНА. Арадай засагай муниципальна зургаануудай һунгалтын нэгэдэхи шата Кубада политическэ ехэ дэбжэлтын оршон байдалда үнгэрбэ. Орон дотор бүридхэлдэ абтаһан бүхы һунгагшадай 98 процентһээ дээшэниинь һунгалтада хабаадаһан байгаа. Энэнь 1984 ондо болоһон һунгалтада орходоо хэдэн процентээр дээшээ юм. Кубын арадай эбдэршэгүй бата нэгэдэлтэй, Коммунис парти болон правительствоя тэдэнэй нягтаар тойрон жагсанхай байһые засагай муниципальна зургаануудай һунгалтын нэгэдэхи шата үшөө дахин элирхэйлэн харуулба гэжэ Кубын Компартиин ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, республикын национальна һунгуулиин комиссиин түрүүлэгшэ Хосе Рамон Мачадо Вентура мэдүүлээ.

Бүхы 14 провинцида, тусхай муниципидэ—Залуушуулай арал дээрэ республикын арадай засагай муниципальна зургаануудай эгээл эрхим депутадта кандидадуудай түлөө кубынхид дуугаа үгэһэн байгаа. Депутадуудай шэнэ бүридэлэй эгээл эрхимүүд арадай засагай провинциальна зургаануудта, хуули гаргадаг дээдын зургаанда — Кубын арадай засагай Национальна ассамблейдэ орохо байна.

БАЯРАЙ СУГЛААН

ТОКИО. Япон-совет аяншалгын бюрогой байгуулагдаһаар 25 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаан эндэ болобо. 1961 оной октябрь һарада байгуулагдаһан Японой энэ фирмэ СССР-эй болон Японой хоорондо аяншалгын харилсаае хүгжөөлгын эхи табиһан байгаа. Мүнөө үедэ тэрэ «Интурист», «Спутник», «Совинцентр» гэдэг совет эмхинүүдтэй хэлсээнүүдые баталжа, саг үргэлжын харилсаа холбоо тогтооно, СССР ба бусад социалис оронуудта аяншалгаар ошохо бүлэгүүдые бүридхэн эмхидхэнэ.

Энэ бюрогой директорнуудай соведэй түрүүлэгшэ Н. Янасэ баярай суглаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Японой болон СССР-эй хоорондо үгээ ойлголсолгые үргэдхэлгэдэ, хани барисаа, харилсаа холбоо тогтоолгодо энэ бюрогой ажал ябуулга ехэ үүргэ дүүргэнэ гэжэ тэмдэглээ.

СССР-һээ Японда байдаг элшэн сайд Н. Н. Соловьев баярай суглаан дээрэ амаршалгын үгэ хэлэбэ.

Соёлой hонин

БАЛШАР НАhАНАЙ «ХАРААСГАЙ»

ХҮҮГЭДЭЙ «Хараасгай» гэжэ журналай бии болгоhоор, түрүүшынь номерой барлагдаhанда зорюулагдаhан баяраар эхэ сугларан гүрэнэй Буряадай драмын академическэ театрай ордон соо суурхадаг болобо. Республикын ба Улаан-Үдын ниитын эмхи зургаануудай түлөөлэгшэд, hургуулин hурагшад олоороо сугларhан байна.

«Хараасгай» журналай ахамад редактор, Буряадай АССР-эй арадай уран зохёолшо, республиканска шангай лауреат Ц-Ж. А. Жимбиев журналай хүүгэдтэ hэргэмэри тухай, саашанхи зорилгонууд тухай тобшохоноор элидхэл хэбэ. Республикын hургуулинуудай буряад хэлэ заалгые hайжаруулха хэрэгтэ энэ журнал ехээхэн нүлөөлэл үзүүлхэ үүргэтэй, XXI зуун жэлдэ үйлэдбэриин гол хүсэн болоод байха мүнөөнэй эдиршүүлые коммунис ёhоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ туhалха гэжэ этигэжэ байhанаа элидхэлшэ элирхэйлбэ.

СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин гэшүүн, РСФСР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин секретарь, Буряадай АССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин түрүүлэгшэ Н. Г. Дамдинов, СССР-эй Журналистнуудай холбооной правлениин гэшүүн, Буряадай АССР-эй Журналистнуудай холбооной правлениин түрүүлэгшэ И. В. Казанцев, Буряадай АССР-эй Уран зураашадай холбооной правлениин түрүүлэгшэ Б. Доржиев, Буряадай АССР-эй Хэблэлэй, полиграфиин ба номой худалдаанай талаар гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ В. Д. Раднаев, Буряадай АССР-эй Композиторнуудай холбооной правлениин харюуцалгата секретарь Ю. И. Ирдынеев, ВЛКСМ-эй обкомой секретарь А. Волков болон бусад олон нүхэд амаршалан үгэ хэлэбэ.

Москвагаа, Эрхүүhээ, Шэтэhээ болон СССР-эй бусад городуудhаа, союзна, автономно республикануудhаа, аха дүү Монгол оронhоо ерэhэн олон тоото амаршалганууд уншагдаа.

Эдир пионернүүд, октябрятнууд амаршалгын үгэ хэлэжэ, «Хараасгай» журналые hонин болгохо талаар туhалхаа хүсөө.

Хүүгэдэй номууд, гарай бэлэгүүд фойе соо элбэгээр худалдагдаhан байна.

Улаан-Үдын hургуулинуудай уран hайханай коллективүүдэй эрхим түлөөлэгшэдэй хүсөөр гоё hайхан концерт харуулагдаба.

Р. ДАШИЕВА.

ХОНГОР hАЙХАН ЗЭДЭ НЮТАГТА

Республикын соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй V съездые угтуулан, Зэдын райондо буряад литературын үдэрнүүд эмхидхэгдэбэ. Долоон хоногой туршада үнгэргэгдэhэн энэ hонирхолтой хэмжээ ябуулгын үедэ районой ажахынуудай клубууд болон соёлой байшангуудта, библиотекэнүүдтэ, мүн фермэнүүдэй улаан булангуудта ажалшад, алба хаагшад олоороо суглараа. Уран зохёолшод Чимит-Рыгзен Намжилов, Даша-Дэмбэрэл Дугаров, поэтесса Галина Раднаева Дээдэ Тори, Доодо Дэрэстэй нютагуудай улад зонтой, тэндэхи ажахынуудай фермэ, отарануудай ажалшадтай hонирхолтой уулзалгануудые үнгэргэhэн байна. Жэшээлхэдэ, Борьёогой совхозой Сагаан-Хүтэл гэжэ газарай оршондохи хэдэ хэдэн отарануудай хонишод сугларжа, уран зохёолшодтой хужарлама удаан уулзалга эмхидхээ. Уулзалга бүхэн дээрэ Буряадай уран зохёолшодой, тэрэ тоодо эндэ ерэhэн айлшад-зохёолшодойшье номууд элбэгээр худалдагдадаг байба.

Хонгор hайхан Зэдэ нютагта түрэhэн уран зохёолшод Д-Д. Дугаров, Г. Раднаева хоёрой нютагаархинаараа уулзаhан ушар али алишье таладань мартагдашагүй ёhотой. Даша-Дэмбэрэл Дугаровай «Хара булган» гэжэ зохёолоор районой түбэй библиотекэдэ, харин «Хангай» гэжэ романаарнь Алцаг нютагай соёлой байшан соо уншагшадай конференцинүүд олоной хабаадалгатайгаар үнгэрөө hэн.

Тиихэдэ Галина Раднаева «Мир» колхозой соёлой байшанда нютагаархидаараа уулзажа, зохёохы ажалайнгаа саашанхи зорилгонууд тухай хөөрэhэн, шэнэ зохёолнуудаа уншаhан байна.

Б. НАМДАКОВ.

Гарма-Доди Дамбаевай бэшэhэн хоёр үзэгдэлтэй энэ зүжэгые Захааминай районой Далахайн совхозой 2-дохи отделениин залуушуул найруулан табижа харуулба. Хонин ажахые хүгжөөлгэдэ,

«ЭРШЭДЭhЭН ЭРМЭЛЗЭЛ»

мүн залуу үетэниие хүдөө нютагтань үлөөжэ хүдэлгэхэ асуудалнуудта хабаатай энэ зүжэг хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй үдэртэ зорюулагдаа. Нютагайнгаа эрхим малшадта, hаалишадта, зунай хаhа соо малаа hайнаар хаража, сэхээр таргалуулжа шадагшадта, энэ зүжэг зорюулагдаа.

Зүжэгэй гол геройнууд болохо хонишод Жалсан Пэлмэ хоёрой рольнуудые совхозой жолоошон Александр Дареев, Марина Доржиева хоёр эрхимээр гүйсэдхэбэ. Дархан үбгэн — Пүрбэ баабайн ролине малшан Борис Доржиев, Дагба хүбүүн боложо залуу малшан Вячеслав Банзаракцаев гэгшэд наадаhан байна.

Мүн үндэр шагналда хүртэгшэд — Ажалай Алдар Солын III шатын орденоор шагнагдаhан жолоошон Владимир Лубсанович Жалсараев, «Ажалай шэн габьягай түлөө» медальда хүртэhэн дуршалтай малшан Ринчин Будажаповна Доржиева, үбhэшэдэй звенонуудта эрхимээр ажаллаhан Александр Бадмаевич Дылгиров, Сергей Цыренович Сампилов, Бато-Цырен Самбуевич Бадмаев гэгшэдэй түйлаhан амжалтанууд тухай энэ үдэшэ hайн hайхан үгэнүүд хэлэгдэhэн байна.

Х. ДАМПИЛОВА.

Композитор ба дуушан Александр Градский республикымнай айлшан болобо. Тэрэ Улаан-Үдэ хотын соёлой байшангууд ба ордонгуудта хэдэн олон концертнүүдые табихадаа, өөрынгөө зохёоhон

АЙЛШАЛБА

дуунуудые гол түлэб гүйсэдхэhэн байна. Жэшээлхэдэ, Владимир Высоцкиин дурасхаалда «Нүхэр тухай дуун», А. Черскиин үгэ дээрэ найруулагдаhан «Хүгжэмшэн тухай зураглал», Булат Окуджавые дууряаhан «Ондоо хүнэй аялга» мэтын дуунуудые тэрэ гүйсэдхөө.

Дуунай - инструментальна «Премьера» гэжэ ансамбль дуушантай суг айлшалан ерэлсээ. Тус ансамблиин дуушад Геннадий Кожаев, Валерий Симонов, Сочидо болоhон уласхоорондын фестивалиин лауреат Раиса Егинян гэгшэд совет композиторнуудай дуунуудые гүйсэдхэhэн байна.

Х. СОКТОЕВ.

БАРХАН, ХОНХИНОО БАРААЛХААД...

Буряадай мэдээжэ дуушад — РСФСР-эй арадай артист С. Раднаев, РСФСР-эй габьяата артист В. Буруев түрүүтэй оперо болон баледэй академическэ театраймнай бүлэг артистнар Хурамхаанай районой малшадые, таряашадые hайхан дуугаараа баясуулжа ябана. Барханай соёлой байшанда, Хонхинын малшадта концерт харуулаад, тэдэнэр Дэрээн, Уланхаан тээшэ зорёо.

Леспромхозой хүдэлмэрилэгшэдтэ, районой малшадта, таряашадта шеф ёhоной хэдэн концерт харуулха түсэбтэй.

— Манай хүбүүд нүхэдтэеэ хамта ерэжэ, нютагаа бараалхаба, гоё концерт харуулжа, баранииемнай баярлуулба, — гэжэ Барханай, Хонхинын зон хэлсэнхэй.

Манай нютагай хүбүүд Буряадай гүрэнэй Ленинэй орденто оперо болон баледэй академическэ театрай урдаа хараха солистнууд болоод ябана гэжэ хурамхаанайхид омогорходог гээшэ. П. Чайковскиин «Евгений Онегиндэ», М. Мусоргскиин «Борис Годуновто», А. Бородинай «Игорь тайжада» тэдэнэй гол партинуудые гүйсэдхэхые шагнахаяа нютагай зон зорюута ошодог байха юм. Театрайнгаа ээлжээтэ, 47-дохи сезоноо нээхэhээ урид мэдээжэ артистнарай нютагаа ерээд ошоhониинь hайшаалтай.

В. БУДАЕВ,
Хурамхаан.

АРКАДИЙ РАЙКИН «МЯНГАН ШАР...»

Октябриин 24-дэ Ленинскэ шангай лауреат, Ажалай Герой, СССР-эй арадай артист Аркадий Райкинда 75 жэлэй ой гүйсэхэнь.

Аркадий Райкинай нэрэ хүн бүхэндэ шахуу мэдээжэ гээшэ ааб даа. Тэрэнэй эстрадна программануудhаа абтаhан үгэнүүдые үйлсэ, гэртэшье дуулажа болохот, ондоогоор хэлэхэдэ, сэсэн хурса удхатай үгэнүүдынь оньhон үгын шэнжэтэй болоно ха юм. Гэхэтэй хамта эдэ үгэнүүдые холбожо найруулhан уран зохёолшодой аша габьяае мүн лэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Тиигэбэшье ажабайдалай урасхалhаа уран зохёолшодой шүүжэ абаhан үгэнүүдые Райкин шэнгеэр hөөргэнь бусаадаг шадабаритан хомор гэжэ мэдэрхэ баатай болонобди. Тэрэнэй 47 жэлэй туршада хүтэлбэрилжэ ябаhан Гүрэнэй миниатюрануудай театрай зүжэгүүдтэ ээзгүй хооhон hууринуудые харахагүйт. Энээниие Райкинай артистическа дабтагдашагүй шэнжэ шанараар, түгэс бэлиг шадабаряар тайлбарилхаhаа гадна, тэрэнэй социальна эдэбхиень, зүрхэтэйгөөр үгэ хэлэлгыень, ажабайдалай орёо шухала асуудал дайран бодхоохо хүсэл эрмэлзэлыень нэн түрүүн нэмэхэ хэрэгтэй.

Райкинай түрүүшын амжалтанууд Ленинградай сценическэ искусствын институдай (тэндэ hураа hэн) зүжэгүүдтэй сэхэ холбоотой. Аяг аашаар баян имэ артист ямаршье труппые шэмэглэхэнь лаб. тай. Зүгөөр тэрэ эстрада шэлэhэн байна. Наадаха хүнэйнгөө зан абариие эстрадна номерто үгтэhэн богонихон сагай туршада дамжуулан харуулха арга боломжо тэрэнэй дура татаhан байгаа хаш. Артист-сатиригай, артист-эрхэтэнэй ухаан бодол ба мэдэрэлые сэхэ харуулхын, роль гүйсэдхэхэ зуураа нэмээжэ зохёохын тула имагтал эстрада үргэн ехэ арга боломжонуудтай гэжэ тэрэ ойлгодог hэн.

Өөрынгөө шэг шарайе хүнэй танихын аргагүй болотор хубилгаха үе нэгэ хирэ тэрээндэ байhан байна. Ажабайдалhаа абажа харуулhан эльгээ эгшэмээр энеэдэтэй образуудтань харагшад өөhэдыгөө, нүхэдөө танидаг байhан гэхэ.

Сагай ошохо бүри Райкинай сэдьхэлые шэнэ бодол тамалдаг болобо: хэдэхэн онол аргатай, хүниие hажаалган татажа адлирхуугаар үгэ хэлэхэ шадабаритай, хүниие гурбан ондоогоор шогложо наададаг дуршэлтэй артист багахан амжалта туйлаад дүүрэшэхэ...

Шэг шарайгаа ехээр будахаяа, хубилгахаяа болибо. Гансал малгайнуудые, фуражка, кепкэ, шляпа, канотье мэтэшэлэниие hэлгэдэг болобо. Эдэнь персонажнуудайнь танюуhанай тэмдэгүүд боложо, артистын газаахи шэг шарайгаа хубилгаhые гэршэлнэ ха юм. Байhаар энэшье аргаhаа арсаба. Нюур шарайнь мимикын, хүл, гарнуудайнь хүдэлэсын, үгэ үгүүлэлгынь нугаралай олон ондоо болоходо, грим ба юрын онол арга хэрэглэхэ гэhэн эрилтэ орхигдоо бэлэй. Тиин артистые персонажhаа харагшын илгаруулхагүйн тулада шэг шарай хубилгаhан шэрэ, будагууд зэал hаа хэрэгтэй бэшэ гэhэн тобшолол А. Райкин хэhэн байгаа.

Энэнь Райкинда угаа ехэ удха шанартай. «Мянган ша-

ХАНИ ЁhОНОЙ УУЛЗАЛГА

Манай хүршэ Шэтын областьдо Монголой уран зохёолой долоон хоног hаяхан үнгэргэгдэhэн байна. Хани харилсаата ёhоной дурдагдагша хэмжээ ябуулгада хабаадалсаад, Эхэ ороноо бусажа ябаhан Монголой бүлэг уран зохёолшод Дашидоржийн Навaансүрэн, «Утга зохиол. урлаг» газетын хүдэлмэрилэгшэ Санжийн Пүрэв, уран зохёол шэнжэлэгшэ, фольклорист, Улаан-Баатарай багшанарай институдай хүдэлмэрилэгшэ Даваасамбуугийн Дашдорж гэгшэд Буряадай Уран зохёолшодой холбоондо уригдажа, манай зохёолшодтой уулзаба.

Манай хүршэ областьдо үнгэргэгдэhэн уран зохёолой үдэрнүүд тухай, илангаяа аглаг үргэн Ага нютагаар ябаhан тухайгаа, мүн монгол зохёолшодой ажал хэрэгүүд тухай уран зохёолшо, драматург Д. Навaансүрэн сугларагшадта дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэбэ.

Республикын Уран зохёолшодой холбооной правлениин түрүүлэгшэ Н. Дамдинов үнгэрhэн хугасаа соо эмхидхэгдэhэн хэмжээ ябуулганууд тухайгаа, мүн Буряадай уран зохёолшодой холбооной ойрын сагта бэелүүлхэ зорилгонуудтай айлшадаа танилсуулhан байна.

Уулзалгада хабаадалсаhан Ц. Жимбиев, Г. Чимитов, Ч. Намжилов, бусад буряад болон монгол уран зохёолшодой хэр угай хани нүхэсэл, харилсаан тухай халуун үгэнүүдые хэлээ.

Б. ЖАНЧИПОВ.

БЭЛИГТЭЙ УРАН ЗУРААША ТУХАЙ

РСФСР-эй арадай уран зураашa, И. Е. Репинэй нэрэмжэтэ Россин Федерациин Гүрэнэй шангай лауреат Александр Иванович Тимин хадаа Буряадай искусствые хүгжөөн hалбаруулха хэрэгтэ сэгнэшэгүй ехэ хубитаяа оруулhан хүн. Уран зурагай искусствын жанр бүхэндэ шахуу тэрэ амжалтатай хүдэлжэ, тоhон, уhан шэрээр урлаhан зурагуудтаа, графическа хуудаhануудтаа, модоор, гипсээр, шэрэмээр бүладаар бүтээhэн скульптурнуудтаа үеынгөө зоной дүрсэ шарайнуудые мүнхэлhэн байна.

А. И. Тиминэй гол габьянь гэхэдэ, театрально-урлан шэмэглэлгын искусствын үндэhэ hуурииe манда табилсажа, олон арбаад жэлэй туршада театрай уран зураашадай багахан бүлэгые тэрэ толгойлжо ябана. Наhанайнгаа нүхэр, Буряадай АССР-эй арадай уран зураашa М. Е. Шестаковатай тэрэ хэды олон зүжэгэй шэмэглэл зохёогоо, хэды мянган костюмай эскизүүдые зураа гээшэб! Тэдэнэйнь дундаhаа суута «Арюун Гоохон Ангар дүүхэй», «Энхэ-Булад баатар», «Отелло» гэhэн зүжэгүүдэй шэмэглэл, хубсаhан тухай эндэ дурдахаар.

Арадай уран зураашын зохёохы утын замые хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат Т. Н. Очирова анхаралтайгаар шэнжэлжэ, «А. И. Тимин» гэжэ нэрлэгдэhэн монографи Ленинградай «Художник РСФСР» гэhэн хэблэлээр гаргуулба. Шэнжэлэлэй автор олондо ойлгосотой, уран хурса хэлээр бэшэхэ зуураа уран зураашын зохёохы маягые, бүтээлнүүдэйнь онсо шэнжые шадамараар, ушар ёhо мэдэнгеэр тайлбарилна.

А. И. Тиминэй элдэб жэлнүүдэй бүтээлнүүдhээ хэгдэhэн үнгэтэ буулгабаринууд монографида хабсаргагданхай. Зохидоор хэблэгдэhэн, удхаар hайн энэ шэнжэлэл искусствада дуратайшуулай анхарал татаха гэжэ найдамаар.

Б. ДАМБАРИНЧИНОВА.

Футбол

«ГЕОЛОГ» — ЗОНЫН ЧЕМПИОН

СССР-эй «А» классай хоёрдохи бүлэгтэ наададаг манай зонын футболистнууд hүүлшынгээ уулзалгануудые үнгэргэбэ. Мүрысөөнэй таблица хаража үзэхэдэ, дүрбэн лэ командын футболистнууд эрхим hайнаар наадажа, түрүүшын хүндэтэ hууринуудые эзэлбэ. Эдэнэрэй дундаhаа Тюменич «Геологой» футболистнууд Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй хотонуудай футболистнуудтай наадахадаа, hайн бэлэдхэлтэй команда байhанаа харуулжа шадаа. Тиигэжэ эдэнэр дүн хамта 41 очкотой боложо, зонын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

Эрхимлэгшэдhээ нэгэл очкогоор гээгдэhэн Омскын «Иртыш» команда эгээл үнинэй командануудай нэгэн юм. СССР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэдэг наадан да гушадахи жэлээ хабаадажа ябаhан хадаа футболой баян намтартай. Эдэнэр зонын «Б» класста наадажа эхилхэдээ, 1960, 1965 онуудта чемпионой нэрэ солодо хүртөө hэн. Харин 1966 онhоо «А» классай хоёрдохи бүлэгтэ наадажа эхилхэдээ 1983 ондо зонынгоо чемпион болоо бэлэй. Тэрэ жэлдээ оронойнгоо бусад зононуудай футболистнуудтай түгэсхэлэй мүрысөөнүүдтэ хабаадахадаа, нэгэдэхи лигидэ наадаха эрхэдэ хүртэhэн гээшэ. Эндээ 1984 ондо наадаад, дахинаа өөрынгөө зонодо бусажа ерэhэн байгаа. Мүн 1981 ондо РСФСР-эй кубогта хүртэhэн юм. Эдэнэр үнгэрэгшэ жэлдэ зоно соогоо 32 очкотойгоор гурбадахи hуурида гараhан байна. Харин байгша ондо наадаяа яhала эмхи гуримтай болгоо гэжэ тэмдэглэлтэй. «Иртышэй» футболистнууд «Геологто» айлшалхадаа талмайн эзэдтэ 4:0 гэhэн тоотойгоор шүүгдэhэн hаа, эдэнэртэйгээ өөрынгөө стадион дээрэ наадахадаа 2:0 гэhэн тоотойгоор шүүhэн байха юм. Харин Эрхүүгэй «Звездэдэ» мүн лэ 2:0 гэhэн тоотойгоор шүүгдэhэн байгаа. Зүгөөр бусад уулзалгануудта диилэнхи олондонь шүүhэн, заримуудтайнь 1:1 гэhэн тоотойгоор тэнсэжэ гараhан юм. Эдэнэр hүүлшын гурбан нааданда манай «Сэлэнгэ» командатай (Улаан-Үдэдэ) 1:0, гэртээ Благовещенскын «Амурые» 3:1, Комсомольскын футболистнуудые 5:1 гэhэн тоотойгоор шүүжэ гарахадаа, эрхим командаhаа нэгэл очкогоор гээгдэхэ баатай болоо.

Барнаулай «Динамо» командын футболистнууд эрхим хоёр командаhаа 6—7 очкогоор гээгдэжэ, гурбадахи hуури эзэлбэ. Эдэнэр hүүлшын хэдэн уулзалгануудта муугаар наадажа, Тюмениин, Рубцовскын, Владивостогой, Улаан-Үдын болон бусад командануудта шүүгдэhэн байгаа. Зонын эрхим дүрбэн командын тоодо оролсоhон Эрхүүгэй футболистнууд hүүлэй жэлнүүдтэ яhала бэрхээр наададаг болоо. Эдэнэр өөрынгөө стадион дээрэ олон командые шүүдэг hаа, айлшалхадаа талмайн эзэдтэ шүүгдэдэг нэгэ муутай. Тиигээгүй hаа «Звездагай» футболистнуудай урдуур hуурида гаража шадаха арга боломжотой болоhониинь эли юм. Жэшээнь, эдэнэр гэртээ наадахадаа Барнаулай, Рубцовскын, Омскын, футболистнуудые 6:4, 3:2, 2:0 гэhэн тоонуудтайгаар шүүhэн байна ха юм. Эндэhээ тобшолол хэхэдэ, Эрхүүгэй команда hайн добтолгыо хэжэ шадамаар футболистнуудаар олон болоhон гэжэ мэдэнэбди. Мүн байгша онhоо манай зонодо наадажа эхилhэн Находкын «Океан» команда шадамар бэрхэ футболистнуудтай болоhо байhанаа гэршэлбэ.

«Сэлэнгын» футболистнууд тухай хэдэн үгэ хэлэлтэй ха. Республикынгаа нэрэ солые хамгаалхаар табигдаhан «Сэлэнгын» футболистнууд байгша оной наадануудта бирагүй дүн харуулаа гэжэ нэн түрүүлэн хэлэе. Энээниие мүрысөөнэй таблицада эзэлээд ябаhан арбадахи hууринь гэршэлжэ үгэнэ гээшэ. Үнгэрэгшэ, мүн саада жэлдэ эдэнэр мүрысөөнэй таблицада дээгүүр hуури эзэлээ hэн. Тиихэдэ командын гэшүүд hая наадажа эхилhэн гүлмэр залуунууд байhан юм. Харин мүнөө эдэнэрнай hураггүй үргаа, бэежээ гэжэ хэлэхэдэ, алдуу болохогүй. Жэшээ, болгон Александр Алферов, Олег Соболев, Сергей Иванов, аха дүү Кокоринтон яhала hайнаар, добтолхы шэнжэтэйгээр, ульгамаар наададаг футболистнууд болонхой. hайнаар, бэрхээр наададаг футболистнуудтай болоно эхилбэбди гэн гэhээ, эдэнэрынь тоонто нютагаа орхижо, ондоо команданууд руу «зөөхэдөө» яана гээшэб? Командын гол добтологшодой нэгэн Алферов түрэл командаяа орхижо, аяар Смоленскын «Искра» командын гэшүүн болоhо ябашоо. Тиихэдэ Олег Соболев, Сергей Иванов хоёр РСФСР-эй суглуулагдамал командын бүридэлдэ абтанхай. Эндэhээ уламжалан эдэ хоёр футболистнууд байгша оной наадануудта өөрынгөө командын гэшүүдтэй тиимэшье олон наада үнгэргөөгүй юм. Эндэ бидэнэр командын гэшүүд ондоо тээшээ огто ошохогүй, наадахагүй hэн гэжэ хэлэнэгүйбди. Хэндэшье хадаа ургаха, hураха хэрэгтэй. Зүгөөр өөрынгөө командада хүмүүжэhэн хадаа хани нүхэдөө орхижо ошодоггүй hаань hайн бэлэй.

«Сэлэнгын» футболистнууд наадaнай хоёрдохи хахадые тон муугаар, hулаар үнгэргөө гэжэ сэхэ хэлэлтэй. Жэшээнь, эдэнэр «Локомотив», «Звезда», «Луч», «Амур» командануудтай тэнсэhэн, харин айлшаар ерэhэн Благовещенскын, Находкын, Омскын футболистнуудта шүүгдэhэн байгаа. Иигэжэ, айлшаар ерэhэн командануудта очконуудаа бэлэглээ бшуу. Тиин hүүлэй hүүлдэ наадаяа гуримшуулжа, очконуудые суглуулха болоходонь хүндэ хүшэр болоо ха юм. Эдэнэр hүүлшын наадануудта мүрысөөнэй таблицада доогуурхи hууринуудые эзэлжэ ябаhан Новокузнецкын, Томскын командануудта шүүгдэжэ, дундуурхи hуурихаа гэдэргээ сухариhан байна.

Уншагшадай анхаралда байгша оной наадануудай мүрысөөнэй түгэсхэлэй таблица толилогдоно.

Команданууд	наадаа	шүүгээ	тэнсээ	шүүгдээ	бүмбэгэ	Очко
«Геолог» Тюмень	26	16	9	1	47—20	41
«Иртыш» Омск	26	16	8	2	51—20	40
«Динамо» Барнаул	26	14	6	6	53—26	34
«Звезда» Эрхүү	26	13	5	8	39—31	31
«Океан» Находка	26	8	9	9	23—21	27
«Амур» Благовещенск	26	8	9	9	16—29	25
«Торпедо» Рубцовск	26	8	8	10	31—38	24
«Локомотив» Шэтэ	26	6	10	10	17—30	22
«Металлург» Новокуз.	26	9	3	14	32—46	21
«Сэлэнгэ» Улаан-Үдэ	26	8	5	13	22—34	21
«Луч» Владивосток	26	5	11	10	18—33	21
«Амур» Комсомольск	26	6	8	12	29—38	20
«Манометр» Томск	26	6	7	13	20—27	19
«Автомобилист» Краснояр.	26	5	8	13	21—40	18

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой совет телевиденеэр хэлэhэн үгэ.

Хоёрдохи хуудаhанда. Партийна ажабайдал. «Хэрэг хүнөөр табигдадаг» — И. Мухаровай статья. «Авансаhаа... архив» — Н. Гармаевай статья.

ТОБШОХОНООР...

КЛАССИЧЕСКА БАРИЛДААН. Эдиршүүлэй дунда спортын энэ зүйлөөр бүхэроссин мүрысөөн Ангарск хотодо болобо. Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй 15 хотын 250 гаран эдир барилдаашад хабаадаhан байна.

Манай республикын барилдаашад coohoo 49-дэхи hургуулиин hурагша Баатар Санжиев хоёрдохи hуури эзэлжэ, мүнгэн медаляар шагнагдаба. Хүүгэдэй спортын 7-дохи hургуулиин hурагшад Е. Молонов А. Ширеторов, А. Толстихин гэгшэд гурбадахи hууринуудта гараа.

ВЕЛОСПОРТ Олон үдэрэй туршада велосипедээр урилдалгаар Эрхүүгэй областиин түрүү hуури эзэлхын түлөө нээмэл мүрысөөн hаяхан дүүрэбэ. 11 командын 70 гаран велосипедист хабаадаа.

Улаан-Үдын хэлхеэ холбооной электротехникумэй hурагша спортын мастерта кандидат Александр Музыков түрүү hуури эзэлжэ, Эрхүүгэй областиин чемпион болобо.

Авиационно техникумэй hурагша Никита Мочалов залуушуулай дундаhаа мүнгэн медаляар шагнагдаа.

БОКС. Алдар Солын гурбан шатын орденто Бато Микишкеевич Дамчеевэй дурасхаалда зорюулагдаhан заншалта мүрысөөн Закаменск хотодо үнгэргэгдэжэ, 18 командын 130 гаран эдир боксеор хабаадаба.

Эрхүүгэй областиин Усолье-Сибирское хотын эдир спортсмен Андрей Костюков мүрысөөнэй эрхим бэрхэ боксер гэгдэжэ, тусхай шанда хүртэбэ. Олег Аверин (Улаан-Үдэ), Андрей Соловьев (Онохой) илалта туйлаха ехэ хүсэл эрмэлзэлтэй, гоё hайхан арга дүрэтэй байhанайнгаа түлөө мүн лэ тусхай шангуудаар тэмдэглэгдэhэн байха юм.

ВАСКЕТБОЛ. Шэтэ болон Улаан-Үдын эдиршүүлэй, эрэшүүлэй, эхэнэрнүүдэй командануудай дунда нүхэд ёhоной заншалта мүрысөөн болобо.

Эдиршүүлэй, басагадай болон эхэнэрнүүдэй бүлэгүүдтэ талмайн эзэд — Шэтын суглуулагдамал команданууд илалта туйлаа. Эрэшүүлэй дундаhаа Улаан-Үдын баскетболистнууд шалгарба. «Теплоприбор» заводой физкультурын инструктор-методист Александр Афанасьев эрхим бэрхэ наадагша гэжэ тоологдоо. 14-дэхи hургуулиин 10-дахи классай hурагша Андрей Кузиванов эгээл олон бүмбэгэ шэдэжэ оруулhан байха юм.

hУР ХАРБАЛГА. Душанбегэй горсоведэй гүйсэдхэхэ комитедэй шанда хүртэхын түлөө заншалта мүрысөөндэ манай республикын эрхим бэрхэ мэргэшүүл — «Динамо» бүлгэмэй республиканска соведэй дэргэдэхи Олимпиадада бэлэдхэлэй түбэй харбагшад: спортын габьяата мастер Ханда-Цырен Гомбожапова, аха дүүнэр спортын мастернууд Валентин болон Владлен Дархановууд хабаадаха байна.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

МҮРЫСӨӨНДЭ ХАБАЯА ТУРШАХАНЬ

Нарин сэмбын комбинадай «Текстильщик» гэжэ соёлой ордоной спортын зал соо теннисээр комбинадай түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн болобо. Мүрысөөндэ хабаадагшад комбинадай хүтэлбэрилэгшэдэй тогтооhон дамжуулгын кубогта хүртэхын түлөө мүрысэhэн байна.

«Труд», «Спартак», «Буревестник», «Урожай» бүлгэмүүдэй, ЛВРЗ-гэй спортын клубай, хүүгэдэй республикын спортын hургуулиин 61 спортсмен мүрысөөндэ хабаадаа.

СССР-эй спортын мастерта кандидат, нарин сэмбын комбинадай токарь Владимир Песков энэ мүрысөөндэ хүнтэн солбоноор наадахадаа, чемпион болоhо, комбинадайнгаа тогтооhон шан, бэлэгүүдтэ хүртэбэ. «Буревестник» бүлгэмэй гэшүүд, спортын мастерта кандидадууд Сергей Ушаков, Александр Мельников гэгшэд хоёрдохи, гурбадахи hууринуудые эзэлээ.

Мүн эхэнэрнүүдэй дундаhаа «Спартак» бүлгэмэй түлөөлэгшэ Татьяна Пурбуева эндэ эрхимлэжэ гараа. Мүрысөөндэ түрүү hуури эзэлhэн эдэ хоёр бүхэсоюзна мүрысөөндэ хабаадаха эрхэдэ хүртэбэ.

Т. БАДМАИН.

КОМАНДААРАА ЭРХИМЛЭЭ

Кызыл хотодо «Ази түбиин» кубогта хүртэхын түлөө областьнуудай хоорондын мүрысөөн дельтапланеристнуудай дунда үнгэргэгдэбэ. Мүрысөөндэ Зүүн Сибириин болон Алас-Дурна зүгэй зургаан команда хабаадалсаhан байна. Манай республикын суглуулагдамал команда hонирхолтой энэ мүрысөөндэ түрүүшынхеэ хабаадабашье, түрүү hуури эзэлжэ, дамжуулгын кубогта хүртэбэ.

Буряадай АССР-эй командын гэшүүн, спортын нэгэдэхи разрядтай Владимир Серышев мүрысөөндэ онсо шалгаржа, чемпион болохынгоо хажуугаар, СССР-эй спортын мастерта кандидадай норматив дүүргэжэ амжаба. Авиазаводой хүдэлмэришэн, городой Пионернүүдэй ордоной дельтапланеристнүүдэй секциин тренер Геннадий Колодин гурбадахи hуури эзэлhэн байгаа.

Мүнөө Улаан-Үдэ хотын Пионернүүдэй ордондо, мүн республикын эдир техникүүдэй станцида эмхидхэгдэhэн дельтапланеристнүүдэй секцинүүд түрүүшынгээ алхам хэжэ байбашье, Россин Федерациин командануудай дундаhаа шалгарhаниинь hайшаалтай.

Е. АНДРЕЕВ.

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Время. 9.45 — Эдиршүүлэй уран бэлиг. 10.10 — Мультфильмнүүд. 10.50 — Дуу, хатарай арадай ансамблиин концерт. 11.15 — «Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 12.15 — «Дэлхэй ба залуушуул». 12.50 — Шэнэ hонин (12.55 хүрэтэр). 15.30 — Шэнэ hонин. 15.50 — Баримтата фильм. 16.05 — Ород хэлэн. 16.35 — «Австрали соогуур». 17.10 — «Газар дээрэ, огторгойдо, далай дээрэ» Улаан-Үдэ. 17.40 — «Поют серебрянные трубы» — фильм-концерт. 18.05 — Шэнэ hонин (буряадаар). 18.20 — «Хүдөөгэй хүнүүд ба хэрэгүүд» (буряадаар). 18.35 — Эрдэмтэд-общество шэнжэлэгшэдэй бүхэсоюзна зүблөөндэ хабаадагшад хөөрэнэ. 19.10 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа. Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — Мультфильм. 20.10 — Европодохи аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной түлөө Стокгольмын зүблөөндэ хабаададаг 35 гүрэнэй түлөөлэгшэдэй Венэдэхи уулзалга тухай. 20.45 — «Зудов, вы уволены» — уран hайханай фильм. 22.00

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор — 2-50-96, приемная — 2-54-54, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76; отделы: партийной жизни — 2-34-05, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63, информации — 2-60-91, переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-33-61, выпускающие — 2-35-95, Собственные корреспонденты: п. Баргузин — 91-1-44, г. Закаменск — 34-33, п. Кырен — 91-7-18, Северобайкальск — 35-73 п. Хоринск — 55-6-99.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли. г. Улан-Удэ, ул. Ленина, … Н-03670. Заказ № 245. Индекс …